

Tystadbakken, Askeladden Id nr. 170085

Gnr 64/Bnr 1, Gloppen kommune, Sogn og Fjordane fylke

av Søren Diinhoff

Rapportnr. 4 - 2016

UNIVERSITETSMUSEET I BERGEN
AVDELING FOR KULTURHISTORIE

FORNMINNESEKSJONEN

**Arkæologisk frigivningsundersøgelse på Tystadbakken gnr. 64, bnr. 1
Gloppen kommune, Sogn og Fjordane**

Rapport nr. 4 - 2016
Universitetet i Bergen
Fornminneseksjonen
Søren Diinhoff

INDHOLDSFORTEGNELSE

RESUME	3
BAGGRUND FOR SAGEN	6
FYLKETS REGISTRERING	6
TIDLIGERE FUND I OMRÅDET	7
TOPOGRAFI OG LANDSKAB	9
MÅLSYSTEM	9
METODIK OG FORLØB	10
ANLÆGSBESKRIVELSE	11
Hus 1	11
Hus 2	31
Hegn A	37
Hegn B	40
Enkeltliggende stolper	43
Stolpelignende strukturer	46
Ildsteder	49
Kogegruber	52
Kogegrubelignende strukturer	54
Gruber	57
Pælehuller	59
Vejbane	63
Fyldskifter	66
PLANCHER	70

RESUME

I perioden fra den 17.8 til 11.9.2015 blev der gennemført arkæologiske frigivningsundersøgelser på Tystadbakken nær Vereide i Gloppen kommune. Ansvarlig for udgravningen var Fornminneseksjonen, Universitetsmuseet i. Deltagere var projektleder Søren Diinhoff, feltleder Ingebjørg Njøs Storvik og GIS-ansvarlig Cecilia Falkendal.

Der blev afdækket til sammen 960 m² i et stort felt og et lille felt lidt vest derfor. Der blev i alt afdækket 296 strukturer i form af stolpehuller, kogegruber, ildsteder gruber med mere (fig. 1).

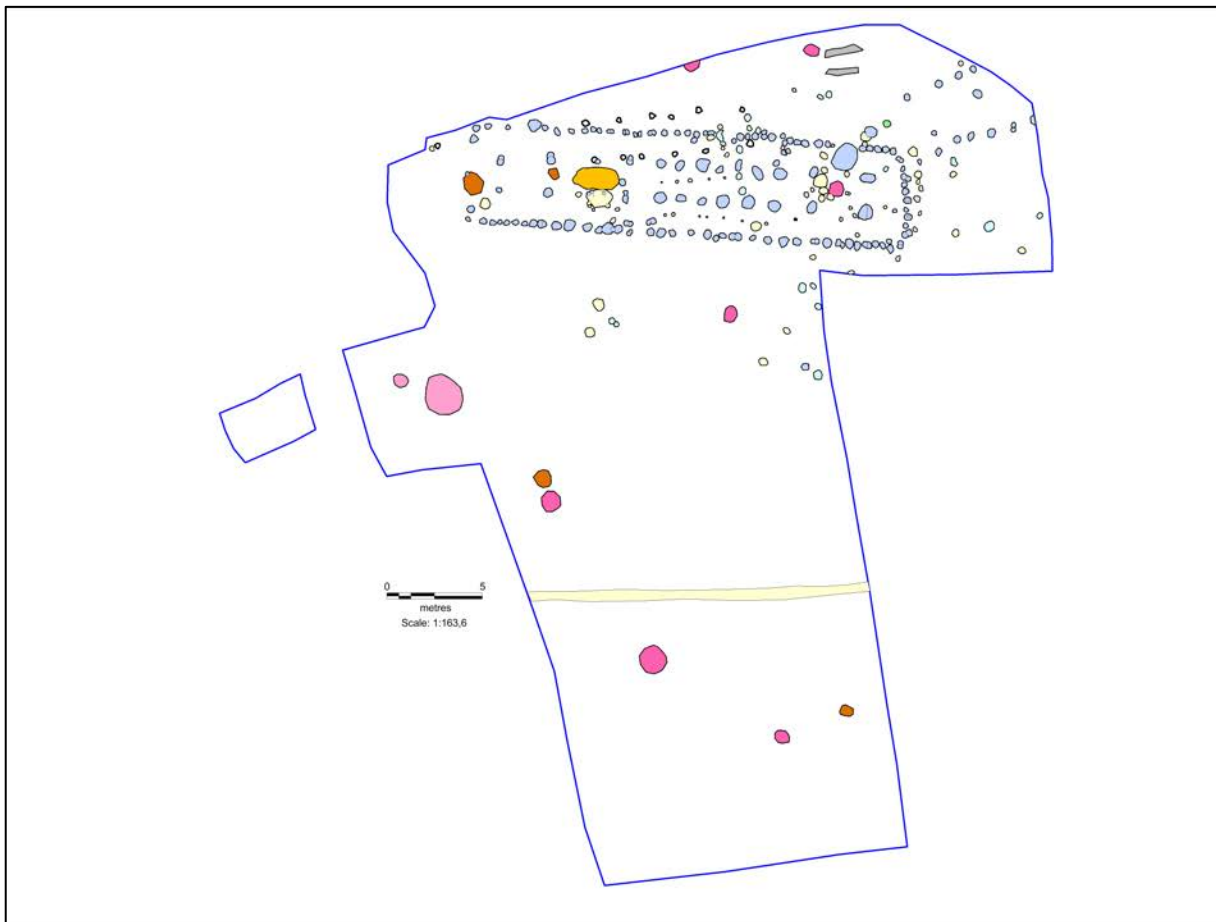

Fig. 1. Ved den arkæologiske frigivningsundersøgelse på Tystadbakken blev der afdækket bosætningsspor fra førromersk jernalder og feltet domineres af et par bygninger. Grafik S. Diinhoff.

Ved fylkeskommunens forgående registreringsundersøgelse i 2013 var der påvist dyrkningslag fra bronzealder og bosætningsspor fra tidlig jernalder. Universitetsmuseets frigivningsundersøgelse havde som mål at få frilagt og undersøgt disse kulturspor før arealet blev udbygget.

Der blev påvist dyrkningslag i udgravningens nordlige del men de var tynde. Der ville ikke kunne opnås yderligere information end de dateringer som registreringsundersøgelsen allerede havde givet. Dateringerne fra registreringsundersøgelsen viste at området blev anvendt som dyrkningsareal i både ældre bronzealder (Beta-351875; 3120 +/- 30 BP (cal. BC 1410)) og yngre bronzealder (Beta 351877: 2560 +/- 30 BP (cal. BC 780)). Dyrkningen blev ikke prioriteret ved hovedundersøgelsen.

Udgravningen domineredes af de to frilagte hustomter der blev afdækket. Den ældste bygning var hus 2 (fig. 2). Det er seks par tagbærende stolper fra en sydvest – nordøst orienteret bygning der har haft et flademål på omkring 12 x 5,5 meter med et areal på 66 m² under tag. Der blev ikke fundet yderligere strukturer fra bygningens konstruktion og den kan ikke funktionsbestemmes yderligere. en af de

tagbærende stolper blev dateret til sen bronzealder og overgangen til førromersk jernalder (Beta-429510; 2450 +/- 30 (cal. BC 540 (BP 2490)) og en anden til midten af tidlig førromersk jernalder (Beta-429511; 2240 +/- 30 (cal. BC 265 (BP 2215))). Det er et tids span på 300 år hvilket næppe svarer til bygningens levetid. Formodentlig indeholder den ældst daterede stolpe trækul fra den yngre bronzealders sidste dyrkningsfase og det er prøven fra lidt før midten af førromersk jernalder der er den daterende.

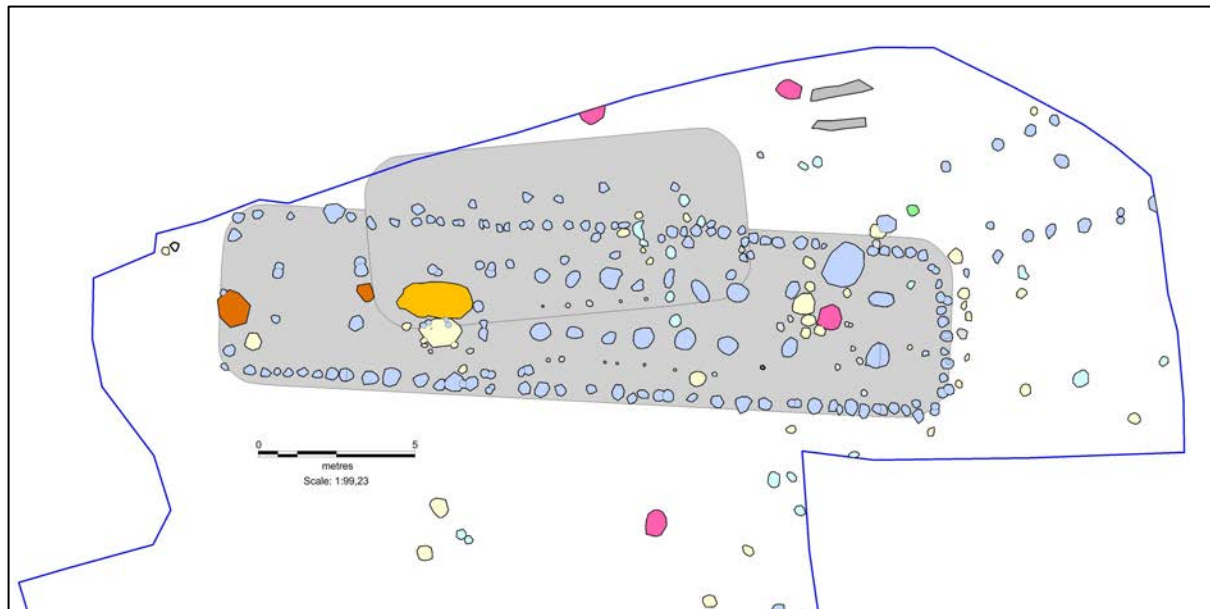

Fig. 2. To hustomter fra førromersk jernalder blev frilagt ved undersøgelsen. De er vist på tegningen med angivet grundplan for deres formodede udstrækning i fladen. Det nordlige mindste er det ældre hus 2 mens det store sydlige er det yngste hus 1. Grafik S. Diinhoff.

Efter hus 2 var gået ud af brug omkring midten af 300 tallet BC blev det store langhus 1 opført (fig. 3). Bygningen måler 23 meter i længde og 5,6 meter i bredde med 128 m² under tag. Det er for perioden en stor bygning.

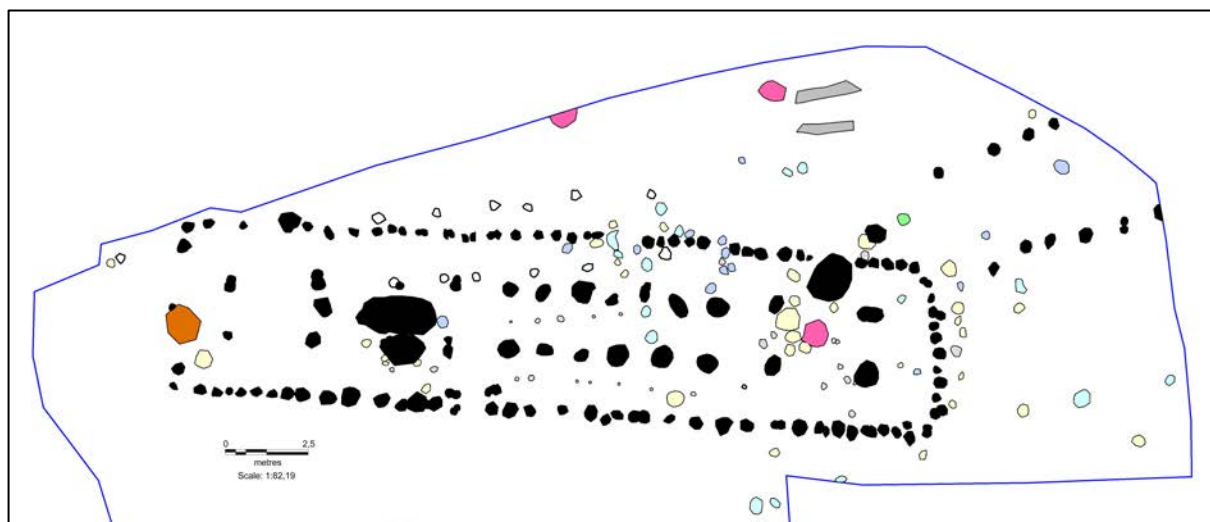

Fig. 3. Langhus 2 samt de to hegn som knytter sig til gårdsanlægget. Det ene hegn har været udskiftning af det andet. Grafik S. Diinhoff.

Langhuset er blevet opført med to faser. Formodentlig har bygningen haft et identisk udseende i de to faser. De fleste afdækkede strukturer tilhører dog den seneste fase af bygningen. De opnåede

dateringer viser at bygningen stod i perioden efter midten af førromersk jernalder, efter at det ældre hus 2 var gået ud af brug. Dateringerne i bygningens to faser har som man ofte ser med flere dateringer en spredning over en længere periode end den tid hvor huset kan have stået og været i brug. De to faser viser formodentlig til rundt et halvt århundredes brug i sidste del af 300 tallet før vor tidsregning.

Det er muligt at beskrive bygningens funktionsdeling. I vest har der været et stort boligområde hvor gårdens familie har været huset rundt et centralt ildsted. Her har der også ligget et ovns anlæg der har tjent som produktionsanlæg. Måske har man produceret keramik her måske noget andet. Efter stalden følger et lille indgangsrum med døråbning ud til gårdspladsen mod syd. Så følger en stor stalddel. Der er alternativer for hvor lang stalden har været men den har uanset været stor og har kunnet rumme op til 20 større dyr. For denne periode på Vestlandet er det en stor bestand og dermed en rig gård.

Fra bygningen har de opstaldede dyr kunnet gå ud gennem portåbning i langhusets nordøstlige langside. Her har et hegn sørget for at dyrene ikke forvildede sig ind på kornmarker og gårdsplads øst og syd for langhuset. Dyrene har kunnet gå ud på græsarealerne på de lave skrånninger nord og vest for gården. Hegnet er i tiden løb blevet udskiftet med et nyt.

Fig. 4. Foto set mod nordøst af langhus 1. Bygningens profilsnittede stolper er her tildækket med sort plastik.

Ved siden af de stolper og bygningsspor der hører til de to langhuse så blev der fundet enkeltliggende stolper og stolpelignende strukturer som tyder på at der kan findes flere bygninger i området. Dateringer fra disse ligger også i førromersk jernalder men tyder på at der kan være både ældre og yngre bygninger end hus 1 og 2. Det samsvarer også med dateringer fra fylkeskommunens registreringsundersøgelse. Nord for bygningerne blev der fundet rester efter en kørebane. Det er muligt at de fremrensede vognspor skal dateres til forhistorien samtidig med bosætningen i ældre jernalder.

Syd for langhusene er et område med færre strukturer og hvor der ikke er spor efter bygninger. Dette område har formodentlig være gårdspladsen hvor en række aktiviteter har udspillet sig som hører til livet på en gård. Nogle strukturer kan høre til det førromerske gårdsanlæg, men som registreringsundersøgelsen har vist så blev en kogebrænde og et ildsted dateret til bronzealder i området. Det er tænkeligt at bronzealderens boligområde skal findes nede syd for den førromerske gård.

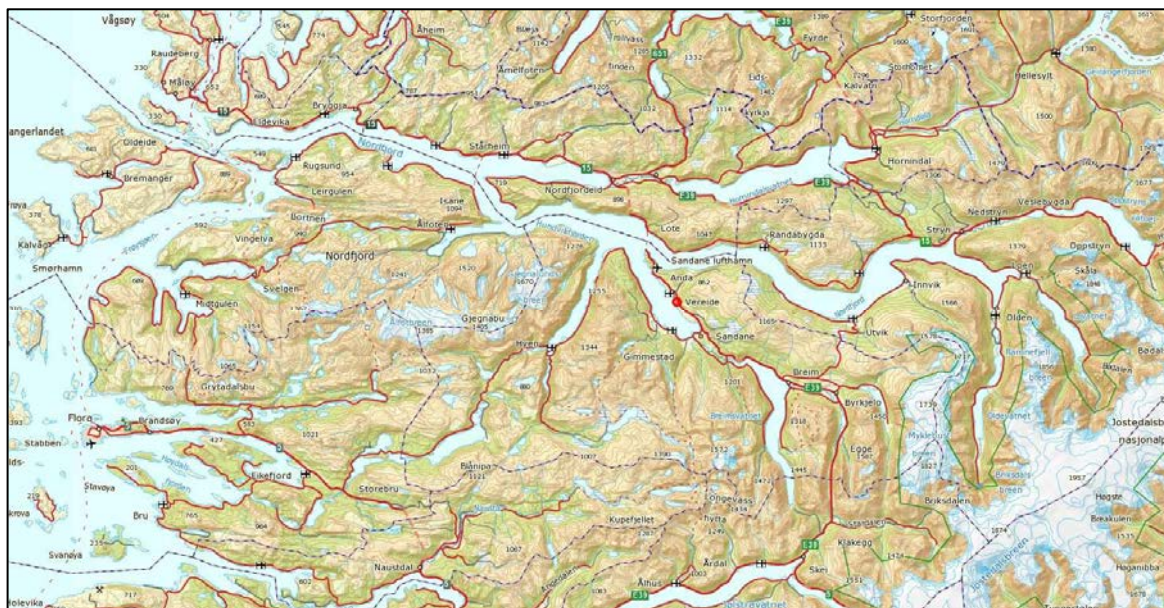

Fig. 5. Lokaliteten Tystadbakken ligger i Gloppen kommune på nordsiden af Gloppefjorden ved Vereide. Grafik efter www.gislink.no.

BAGGRUND FOR SAGEN

Tiltagshaver Lars Erik Fjellestad søgte den 17.2.2012 Gloppen kommune om dispensation fra gældende kommuneplan for at bygge en ny bolig på opdyrket mark. Formandskabet i Gloppen kommune stillede sig positive til ønsket men måtte afvente resultat af arkæologiske og geologiske undersøgelser. Tiltagshaver sendte derefter sin ansøgning til Sogn og Fjordane fylkeskommune.

Fylkeskommunen så behov for gennemførelse af arkæologiske registreringsundersøgelser og de blev gennemført i perioden 23. til 24.5.2013. Rapport blev udført af Lars Røgenes og Ingar Figenschau, den var færdig den 31.5.2013. Der blev påvist dyrkningsspor fra bronzealder og bosætning fra førromersk jernalder. Geotekniske undersøgelser blev udført i august måned 2014 og der foreligger rapport ved Norconsult.

Tiltagshaver søgte om dispensation fra kulturminnelovens bestemmelser og Sogn og Fjordane fylkeskommune oversendte dispensationsansøgning til Riksantikvaren med kopi til Universitetsmuseet i Bergen for lokaliteten Askeladden ID 170085.

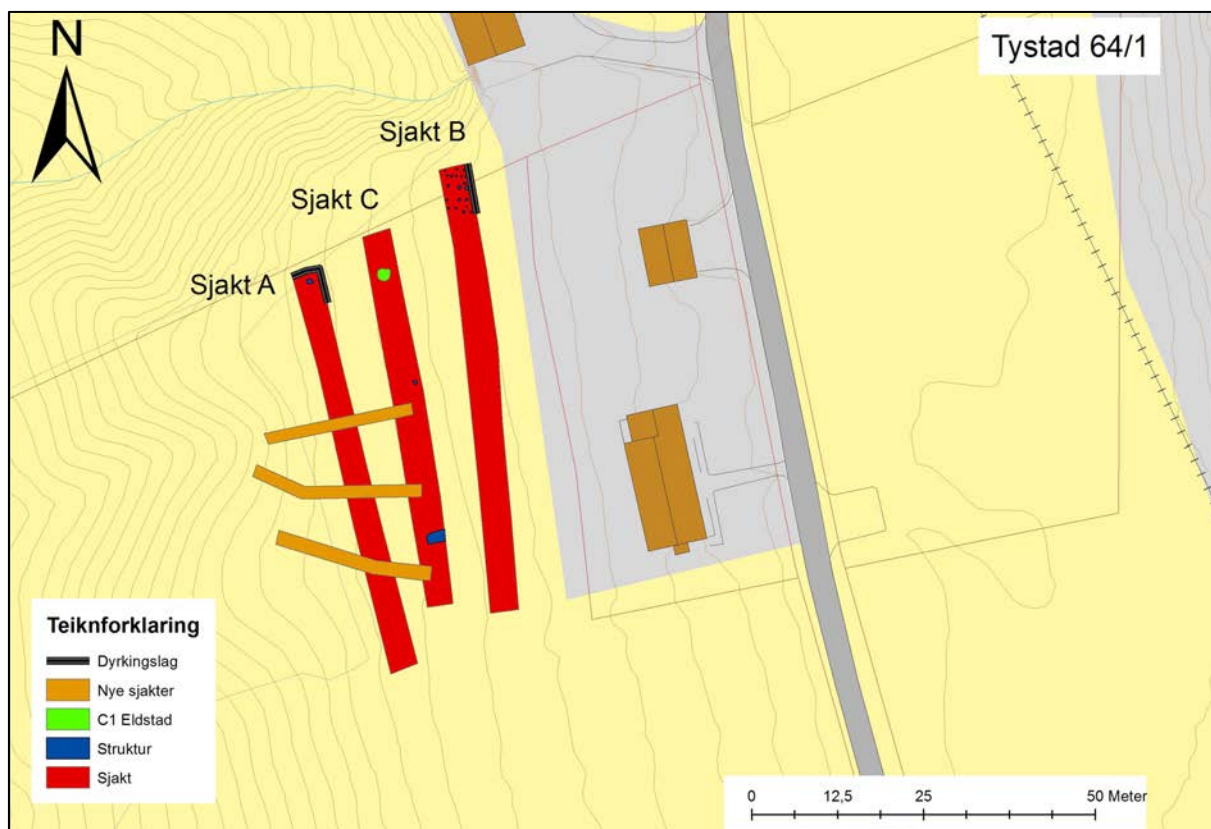
I vor behandling støttede Universitetsmuseet i Bergen fylkeskommunens tilråkning og plan for udgravning med budget blev derefter oversendt til Riksantikvaren. Riksantikvaren fattede vedtag om dispensation med hjemmel i Kml. § 8.1 for Askeladden ID 170085. Alle udgifter i forbindelse med udgravningen af lokaliteten blev dækket af Riksantikvaren jf. Kml. § 10.1.3.

FYLKETS REGISTRERING

Ved fylkeskommunens registreringsundersøgelse i 2013 blev der udlagt tre søgegrøfter (fig. 6). I den nordlige del af grøft A på 59 x 4 meter blev der påvist rester efter et dyrkningslag (A2). Laget blev dateret til ældre bronzealder ved den radiologiske prøve Beta-351875 (3120 +/- 30 BP (cal. BC 1410)).

I grøft B som målte 64 x 4 meter blev der også påvist dyrkningslag og laget B21 kunne dateres til sen bronzealder (Beta 351877: 2560 +/- 30 BP (cal. BC 780)). Blandt grøftens tyve påviste stolpehuller,

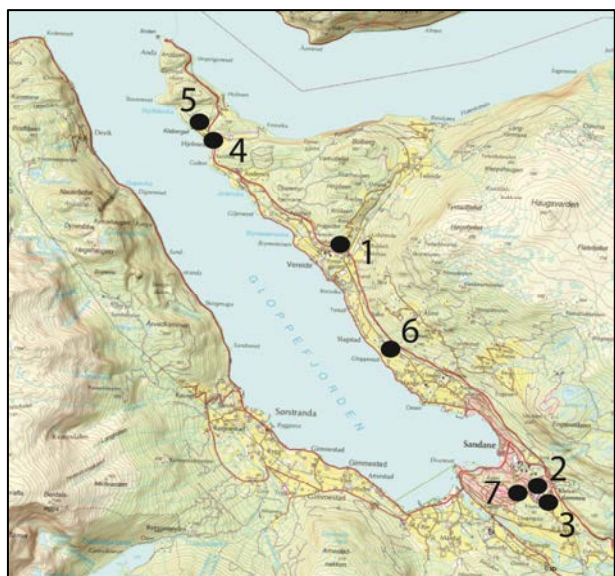
blev B1 dateret til tidlig førromersk jernalder (Beta-351876: 2350 +/- 30 BP (cal. BC 400)). Stolpen svarer enten til enten en af stolperne A2932/A2942 i langhus 1 eller stolpen A2933 i langhus 2.

Figur 6. Tre søgegrøfter blev lagt ud over lokaliteten. Grafik S. Diinhoff.

I den tredje grøft C på 55 x 4 meter blev der også påvist bosætningsspor. Et ildsted C1 kunne dateres til ældre bronzealder (Beta-351878: 3080 +/- 30 BP (cal. BC 1380, 1330 og 1320) og kogegruben C2 til midten af bronzealder (Beta-351879: 2870 +/- 30 BP (cal. BC 1020)). De to strukturer lå udenfor det areal Universitetsmuseet udgravede.

TIDLIGERE FUND I OMRÅDET

I Gloppen kommune har der gennem de seneste årtier været gennemført flere større og mindre undersøgelser. Udgravningerne er mange og flere har relevans for tolkningen af Tystadbakkens bosætningsspor. En række lokaliteter har spor efter bosætning

Figur 7. Lokaliteter med langhuse i Gloppen kommune udgravet før Tystadbakken.

1: Vereide lokalitet 26, 2: Evebø, 3: Eide, 4: Sandane lufthavn lokalitet 5, 5: Hjelmeset, 6: Gloppestad, 7: Myklebustflata. Baggrundskort efter www.gislink.no/gislink.

1. Vereide

I forbindelse med omlægningen af Riksvei 14 langs Gløppefjorden gennemførte det daværende Historisk Museum (nu Universitetsmuseet i Bergen) i begyndelsen af 1990'erne en række undersøgelser langs vedtraceen. Der blev undersøgt op mod et halvt hundrede lokaliteter med spor efter forhistorisk aktivitet. Det var specielt påvisningen af tidlige dyrkningslag fra sen stenalder og bronzealder (2000 – 500 BC) som fik stor betydning. På den lille lokalitet 26 som ligger på de lave skrånninger nord for Vereidefladen blev der afdækket spor efter ældre jernalders langhuse. Det er tre bygninger som kunne dateres til romersk jernalder (50 BC – 400 AD). På andre lokaliteter i området rundt pladsen blev der ligeledes fundet stolpehuller og ildsteder, og de må høre til det samme bosætningsområde som givet har rummet gårdsbosætning igennem et langt tidsrum i forhistorien.

Vereide lokalitet 26 var en af de første bopladser i vort museumsområde (Sunnmøre, Sogn og Fjordane og Hordaland) som blev afdækket med brug af fladeafdækningsmetoden. Om end feltet var lille og resultaterne var begrænsede så varslede udgravningen hvad de kommende år skulle bringe.

2. Evebø

På terrassen kaldet Mona som ligger ovenfor Sandane centrum gennemførte museet to arkæologiske udgravninger i år 2000, lokaliteterne Evebø og Eide. Evebø rummede spor efter en ældre jernalder bosætning. Der blev afdækket otte bygninger, to gravrøse og dyrkningslag fra første halvdel af førromersk jernalder (ca. 400 – 190 BC)

De påviste huse tolkes som spor efter en enkeltgårdsbebyggelse der med intervaller har genopført sine bygninger i det samme område.

3. Eide

Den anden udgravning fra 2000 på Mona var Eide, denne gang et par hundrede meter længere mod syd. Her blev der afdækket bosætning fra romersk jernalder og folkevandringstid. Ældst er et langhus fra ældre romersk jernalder, det erstattes siden af en storgård som har været i drift til ind i folkevandringstid. Bosætningen har eksisteret her fra omkring 100 til 500 AD. Rundt om gården blev der afdækket marker, et hegn, et koge grubefelt og for år tilbage blev der undersøgt samtidige grave.

4. Sandane Lufthavn

I 2007 og 2008 har Bergen Museum gennemført arkæologiske undersøgelser på flere pladser rundt om Sandane lufthavn. Specielt på lokalitet 5 er der gjort gode bosætningsspor. Der er afdækket flere hustomter og dyrkningslag som daterer sig fra bronzealder til ind i middelalder. Lokaliteten viser måske en sjælden fire tusinde års stedkontinuitet frem til dagens gårdsbrug.

5. Hjelmeset

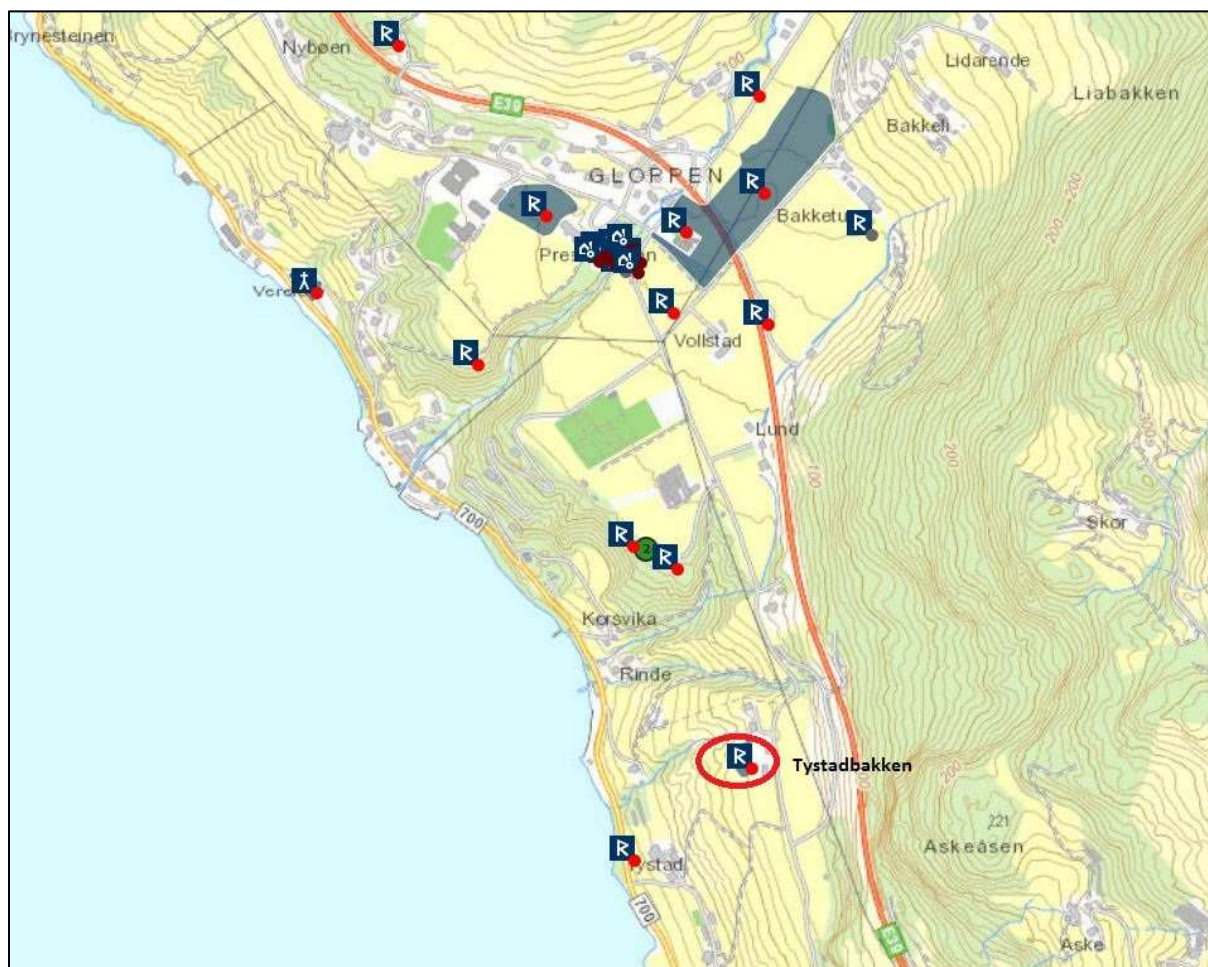
Lidt nord for udgravningsfelterne på Sandane lufthavn har vi ligeledes i 2008 undersøgt en boplads. I et skovområde har vi afdækket spor efter op mod ti langhuse fra bronzealder og tidlig jernalder. Flere små gravrøse ligger op til husene.

6. Gløppestad

På et lille felt blev der i 2008 afdækket to bygninger fra overgangen mellem bronzealder og tidlig jernalder. Rundt om bygningerne ligger der koge gruber.

7. Myklebustflata

På denne lokalitet er der gennemført en registreringsundersøgelse ved Sogn og Fjordane fylkeskommune. Det registrerede areal ligger på Mona nogle få ti-meter fra den udgravede lokalitet Evebø. Her blev der påvist spor efter to bygninger fra førromersk jernalder. Langhusene knytter sig givet til den ovenfor omtalte bosætning på Evebø.

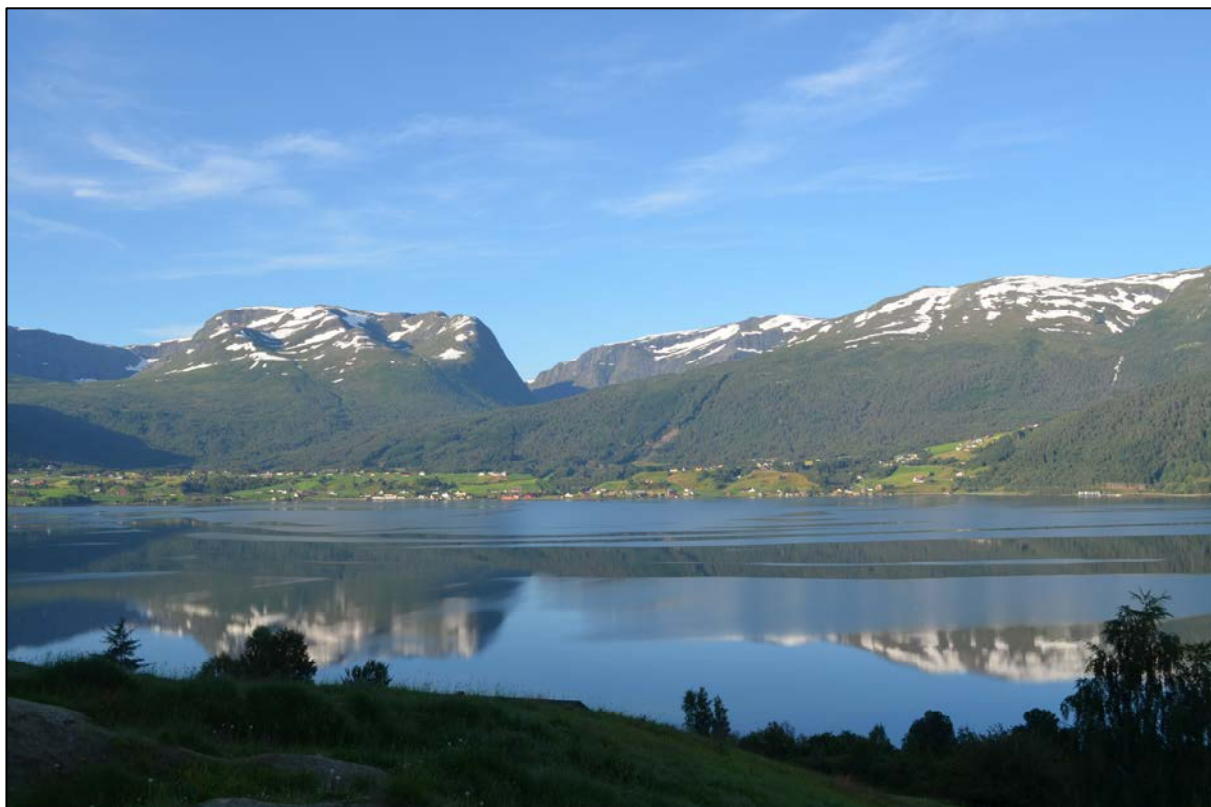
Figur 8. Figuren er en udskrift fra Riksantikvarens database Askeladden. Området rundt Tystadbakken er tydeligt rigt på kulturminde. Grafik efter askeladden.ra.no.

TOPOGRAFI OG LANDSKAB

Lokaliteten på Tystadbakken ligger på østsiden af Gloppfjorden cirka 4 km fra Sandane centrum i Gloppen kommune. Området fremstod ved udgravningens start som græsklædt dyrket mark. Det ligger på en terrassekant hvorfra terrænet skråner stejlt ned mod vest og nordvest. I nord afgrænses området af et vandløb (gjel) som løber mod vest, øvre del deraf er genfyldt med jordmasser og her står nu en garage og der er indkørsel til det bolighus der ligger nord for planområdet. Øst for lokaliteten løber vejen mod Sandane centrum og her står der nok en bolig med garage mod sydøst. Terrassen ligger godt 65 moh. med god udsigt ud over fjorden (fig. 9). Lokaliteten ligger godt placeret, den får tidligt sol om morgenen og er belyst det meste af dagen. Dette har betydet god varm dyrkningsjord og placeringen har sikret visuel kontakt med andre bosætninger og transport i båd langs Gloppfjorden.

MÅLSYSTEM

Efter de to udgravningsfelter var blevet maskinelt afdækkede blev fremrensede fyldskifter indmålt med Trimble totalstation i programmet Intrasis. Alle mål er foretaget i UTM zone 32 nord.

Figur 9. Udsyn mod vest fra lokaliteten ud over Gloppefjorden hvor Gimmestad og Rygg ses i baggrunden..

METODIK OG FORLØB

Efter fylkeskommunens registreringsundersøgelse i 2013 viste resultaterne at der kunne forventes dyrknings- og bosætningsspor i området. Der var ikke tale om nogen stor projektplan og det afdækkede areal var begrænset i omfang. Det viste sig i løbet af kort tid at det langhus som blev afdækket på lokalitetens nordlige del ville fortsætte lidt udenfor feltet mod øst. Efter at have indhentet tilladelse hos grundejer og Riksantikvaren udvidede vi derfor udgravningsfeltet lidt mod øst således hele det store langhus blev frilagt. I alt blev der åbnet et areal på 960 m².

Den anvendte metode var maskinel fladeafdækning. Metoden er at den overliggende dyrkningsjord afgraves med gravemaskine ned til uforstyrrede jordlag hvor forhistoriske strukturer bliver synlige. Det er oftest som på Tystadbakken i toppen af undergrunden men det kan også være stratificeret imellem forhistoriske dyrknings-/kulturlag. Gravemaskinen følges af feltpersonale som finrenser og opmærker frilagte fyldskifter i fladen. Alle påviste strukturer bliver siden registreret i flade med indmåling, tegning, foto og beskrivelse og efterfølgende profilsnittes strukturer og dokumenteres der med tegning, foto og beskrivelse. Fra udvalgte strukturer bliver der følgende udtaget prøver for radiologisk bestemmelse og botanisk analyse.

Der blev fundet svage dyrkningsspor i det store felt oppe på fladen og der blev søgt efter dyrkningslag i et lille felt helt i vest. Det var for svage spor for videre arbejde og det blev besluttet at nedprioritere dyrkningssporene i det videre feltarbejde. Botanikken blev da koncentreret om udtag af makrofossilprøver fra langhusenes stolper. Prøver blev udtaget men de er ikke analyseret videre.

ANLÆGSBESKRIVELSE

Hus I

Lokalisering

Langhus 1 er det anlæg som dominerer udgravningen ved Tystadbakken. Langhuset blev afdækket i det store udgravningsfelts nordlige del (fig. 10). Her har bygningen ligget orienteret øst – vest fremme på terrasse kanten med udsyn ud over Gloppefjorden.

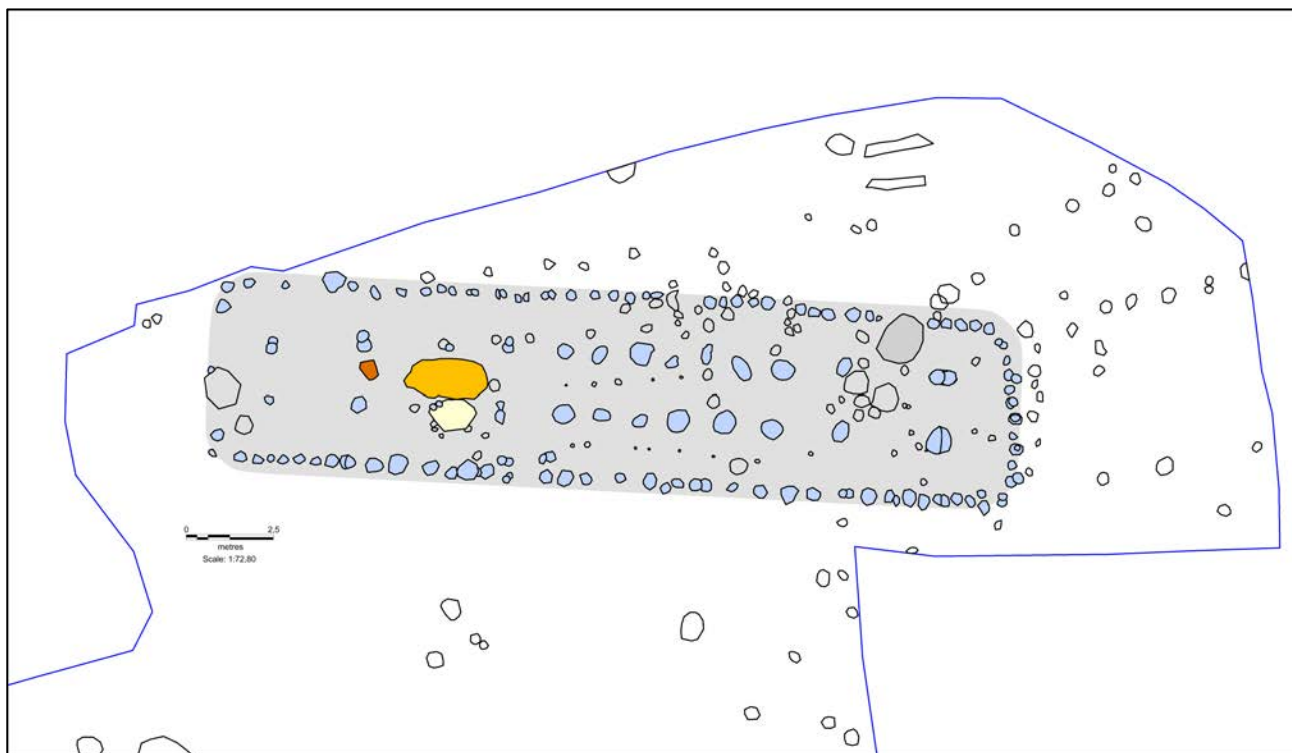

Fig. 10. Det store langhus 1 blev afdækket i det store udgravningsfelts nordlige del. Det ses her med blå farve. Husets formodede grundareal er vist med grå farve. Grafik S. Diinhoff.

Anlægsbeskrivelse

Langhus 1 er ikke en men faktisk to bygninger. Undersøgelsen viste at bygningen er blevet genopført i løbet af sin levetid. Det blev bygget og efter en brugstid blev det genopført formentlig med stort set samme udseende som den første bygning. Nogle stolper blev rykket lidt, andre blev sat oven i gamle stolpehuller. Under afsnittet om bygningens tolkning herunder bliver dette beskrevet nærmere. Den bygning der ses tydeligst er den seneste af de to. Den har ligget orienteret omtrent øst – vest fremme på terrassekanten med udsyn mod Gloppefjorden.

Langhuset har målt 23 meter i længde og 5,6 meter i bredde. Der er udskilt 149 strukturer som hører til bygningen. Det er 108 vægstolper, 33 tagstolper, fire dørstolper, et ovns anlæg, et ildsted, en dyresti og et fyldskifte (Planche 1 og 2). Strukturerne fordeler sig på bygningens to faser men de fleste tilhører den seneste fase hvor bygningen har ligget med tolv par tagbærende stolper, to indgange og med en rumopdeling på fire til fem rum.

I det følgende beskrives strukturerne samlet for de to faser og der skal henvises til diskussionen af bygningens faser senere i behandlingen af hus 1.

Tagbærende stolper:

Der er tolv par tagbærende stolper ned gennem bygningen. Stort set er alle stolper til begge faser påviste. Der er dobbeltstolper som eksempelvis A1237 og A1738 hvor de to fasers tagstolper ligger ved siden af hinanden. For disse dobbeltstolper er den seneste stolpe med gråsort fyld rykket lidt til siden for den oprindelige placering.

Fig. 11. Fotoet viser de to stolper A2260 og A1441. Der ses tydelig forskel på stolpernes farve. A1441 er gråsort og tilhører bygningens yngste fase mens A2260 er blandt gråbrun og er fra bygningens første fase.

For de fleste tagstolper er situationen dog at den seneste stolpe er sat ret ned i stolpehullet hvor den første stolpe havde stået. Man ser i flere af disse en lysere gråbrun fyld i sider og bund mens den seneste stolpe ses med gråsort fyld derover. Relationen er vist på figur 19. Stolperne A1450-A3166/A3197 danner nok stolpepar omkring ovns anlæg A1163 men tolkningen er ikke tydelig. Nord for anlægget ligger de to stolper A1457 og A1450. Stolpen A1457 er tolket som tagstolpe i langhus 2 der ligger i samme område og A1450 er regnet som tagstolpe i langhus 1 fra en af husets to faser uden det kan afgøres hvilken. Det kan ikke udelukkes at begge stolper i virkeligheden hører til langhus 2 og tagstolpen der fra det ældre langhus 2 er blevet sløjfet opførelsen af den senere bygning. Overfor ildstedet mod syd kan det heller ikke afgøres hvilke af de to stolper A3166 og A3197 der hører til hvilken fase.

I langhusets østligste del er der også lidt spørgsmål omkring det sidste stolpepar i øst. I den nordøstlige stolperække afsluttes med de to stolper A2545 og A2126 der tilhører hver sin fase. Under de to er den store nedgravning A2654 fundet og det er usikkert hvad denne egentlig er.

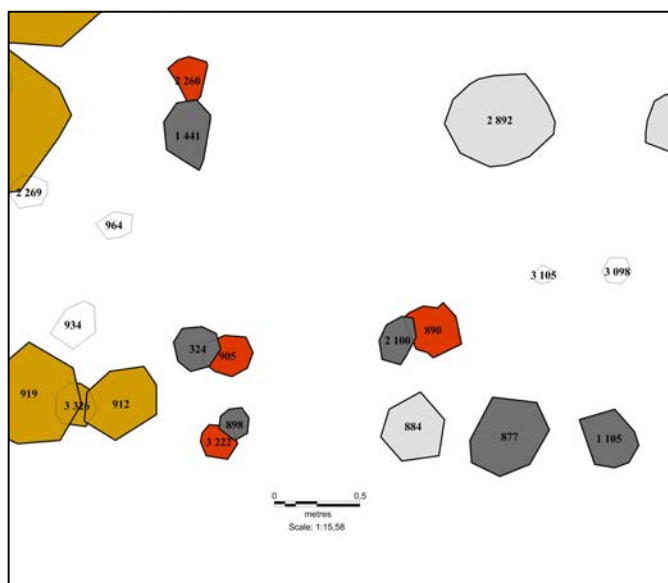
Tagstolperne viste sig i fladen med seksten runde fyldskifter, otte ovale, syv rundovale og to ottetalsformede fyldskifter (tabel 1). Der var et største gennemsnitligt tværmål på 50 cm (min: 30 cm og max: 90 cm). I gennemsnit stak de 41 cm i dybde (min: 15 cm og max: 64 cm). I profil havde de femten stejle sider, tretten havde rette sider og fire havde skrå sider. Bundene var flade i 28, spidse i to, ujævne i to og skrå i en. De fleste tagstolper med spor efter bygningens ældste fase med gråbrun fyld viste i vekslende omfang spor efter opgravning i tillæg.

Vægstolper

I alt blev der erkendt 108 vægstolper. Den overvejende part af disse viser stolper fra bygningens seneste fase. Der er enkelte bevarede stolper fra bygningens første fase og i mange stolper ses spor efter den ældre fase under

den seneste fases stolpe. Da vægstolper oftest er bevarede med lavere dybder end tagstolper så vil stratigrafiske forskelle ofte være vanskelige at påvise med samme sikkerhed.

De viste sig i fladen som 66 runde, 22 rundovale, tolv diffuse og otte ovale fyldskifter. De havde en gennemsnitlig største diameter på 32,5 cm (min: 12 cm og max: 76 cm). I profilsnit var de i gennemsnit 22 cm dybe (min: 5 cm og max: 45 cm). I profil havde 50 stejle sider, 24 havde rundede, sytten rette, femten skrå og to havde opgravede sider. Bundene var flade i 59, rundede i 34, skrå i ti, ujævne i to, havde anden form i to og var spids i den sidste vægstolpe.

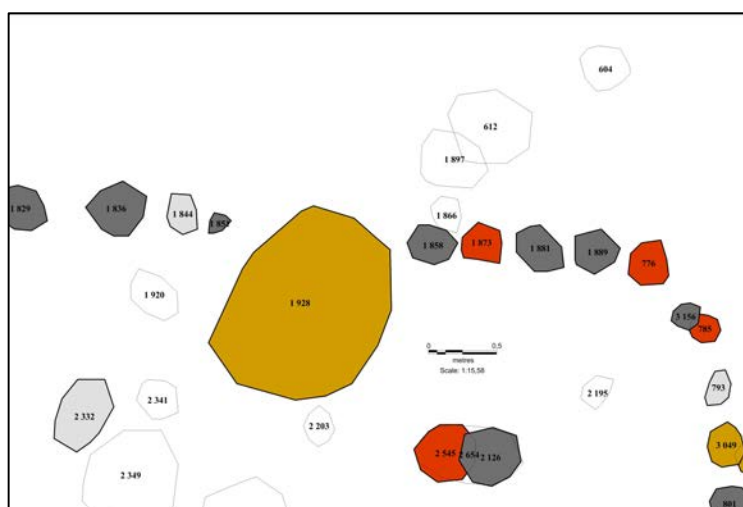
Indgange:

Der er identificeret sikre indgangspartier til langhuset to steder. Det er først indgangen ved dørstolperne A324/A905-A2100/A890. De fire stolper danner to par som hører til hver sin husfase. Dørstolperne A905-A890 er fra husets første fase mens A324-A2100 hører til husets seneste fase. Målt fra centrum er der godt 1,2 meter afstand mellem stolperne i begge faser og det giver plads til en døråbning på en meter.

Fig. 12. I bygningens sydøstlige langside ses et indgangsparti med indtrukne stolper. Der er indgange fra begge husets faser dørstolperne A905-A890 er fra første fase mens A324-A2100 er fra langhusets seneste fase.

Grafik S. Diinhoff

I bygningens nordlige langside ud mod øst er der en anden dør- eller portåbning. Imellem vægstolperne A1851-A1858 er der en åbning på 1,3 meter. Der kan ikke ses egentlige dørstolper som har holdt en dørkarm. Det er muligt døren har været fæstet direkte på de to vægstolper A1851-A1858. Imellem de to vægstolper ses fyldskiftet A1928, et fyldskifte der er slidt ned i undergrund der hvor dyrene har gået ud og ind af bygningens stald til græsningsarealerne på skråningerne nord for gårdspladsen.

De fire dørstolper var alle runde fyldskifter i fladen med et største gennemsnitligt tværmål på 40 cm (min: 33 cm og max: 48 cm). I profilsnit havde to rette sider og to skrå sider. Alle fire havde flade bunde. De var i gennemsnit 36,5 cm dybe (min: 23 cm og max: 29 cm)

Fig. 13. Østligt i bygningens nordlige langside ses en åbning ind til stalden. Her er slidt spor efter dyrenes færdsel ud og ind af bygningen.

Grafik S. Diinhoff

Dyresti:

Fra langhusets stald har en indgang ledt de opstaldede dyr ud fra bygningen, ud på græsarealerne nord for gården. Imellem vægstolperne A1851 og A1858 kan der ses en døråbning og derimellem kan man se et område hvor dyrenes færdsel har slidt sig end i undergrund (fig. 13). Her er lejret en mørk fyld i dyrestien A1928. Det viste sig som et ovalt fyldskifte der målte 1,7 x 1,2 meter. Det nåede en dybde af 20 cm med rundede sider og ujævn bund,

Ildproducerende anlæg:

Der blev fundet to ildproducerende anlæg som hører til bygningen. Det var resterne efter ildstedet A1969 som ligger mellem stolperne i det andet stolpepar regnet fra vest (A1716/A1229-A1221) og det var ovns anlæg A1163 som ligger mellem andet stolpepar (A1716/A1229-A1221) og fjerde stolpepar (A2932/A2942-A1441/A2260). Ovns anlægget er flankeret af det tredje stolpepar A1450-A3166/A3197.

Ildsted A1969

Ildsted A1969 var kun delvist bevaret. Fotoet figur 14 viser hvorledes en af grøfterne fra fylkeskommunens registrerings undersøgelse er gået vel dybt ned i undergrund og har fjernet det meste af ildstedet mod vest. Det var bevaret som et ovalt fyldskifte med et flademål på 95 x 62 cm. Det var omtrent 10 cm dybt med rundede sider og let ujævn afladet bund. Det er vanskeligt at sige hvor stort dette ildsted har været oprindeligt men det kan meget vel have strakt sig noget længere mod vest i retning af det første tagbærende stolpepar A1237/A1738-A1215.

Fig. 14. Ildsted A1969 var kun delvist bevaret. Det ses her mod øst.

Ovns anlæg

Lidt øst for ildstedet, mellem andet og femte tagbærende stolpepar lå et ovns anlæg (fig. 15). Det viste sig i fladen som et to meter langt og et meter bredt fyldskifte med rundede sider og rundet bund med en største dybde på 45 cm.

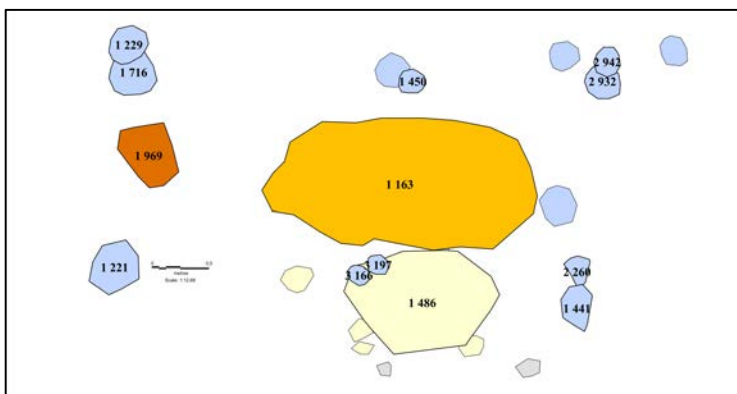

Fig. 15. Imellem tredje og femte tagbærende stolpepar lå ovns anlæg A1163. stolperne A1450-A3166/3197 er tolket som tagbærende stolper men de kan også have været en form for støtte rundt ovns anlægget. Grafik S. Diinhoff.

Vægkonstruktion:

De mange vægstolper i bygningen tyder på at den har haft lerklinede vægge. Det samme antyder fund af lerklining i enkelte af bygningens strukturer A1020, A1163, A1486, A2681 (jf. tabel 2).

Gulvlag

Der var ikke bevaret rest efter gulvlag i bygningen.

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
dyresti	1928	oval	170	20	rund	ujævn
dørstolpe	324	rund	33	29	ret	flad
dørstolpe	890	rund	48	23	skrå	rund
dørstolpe	905	rund	36	28	ret	flad
dørstolpe	2100	rund	43	26	skrå	rund
fyldskifte	1486	oval	134	6	rund	ujævn
ildsted	1969	oval	95	10	rund	ujævn
ovn	1163	rektangulær	200	45	rund	rund
tagstolpe	1215	rund	34	20	stejl	flad
tagstolpe	1221	rund	45	25	skrå	flad
tagstolpe	1229	oval	52	28	skrå	spids
tagstolpe	1237	rund	34	32	stejl	flad
tagstolpe	1441	rund	38	44	ret	flad
tagstolpe	1450	rund	35	32	ret	flad
tagstolpe	1716	oval	32	30	skrå	spids
tagstolpe	1738	rundoval	46	28	stejl	flad
tagstolpe	2126	oval	60	15	stejl	ujævn
tagstolpe	2136	oval	70	45	stejl	flad
tagstolpe	2260	rund	34	42	ret	flad
tagstolpe	2332	rund	46	60	ret	flad
tagstolpe	2360	rundoval	58	64	stejl	flad
tagstolpe	2418	oval	40	20	skrå	flad
tagstolpe	2435	rundoval	48	45	stejl	flad
tagstolpe	2457	rundoval	63	51	ret	flad
tagstolpe	2481	oval	45	47	ret	flad
tagstolpe	2508	rund	48	40	stejl	flad
tagstolpe	2532	rundoval	62	48	stejl	flad
tagstolpe	2545	rund	45	16	stejl	flad
tagstolpe	2654	oval	58	28	rund	skrå
tagstolpe	2705	ottetalsformet	74	58	ret	flad
tagstolpe	2732	rund	60	60	stejl	flad
tagstolpe	2760	oval	62	58	stejl	flad
tagstolpe	2788	rundoval	68	55	stejl	flad
tagstolpe	2839	ottetalsformet	90	60	stejl	flad
tagstolpe	2854	rund	42	50	ret	flad

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
tagstolpe	2865	rund	44	44	ret	flad
tagstolpe	2892	rundoval	54	42	ret	flad
tagstolpe	2932	rund	35	38	ret	flad
tagstolpe	2942	rund	40	40	stejl	flad
tagstolpe	3166	rund	40	47	ret	flad
tagstolpe	3197	rund	30	37	ret	ujævn
vægstolpe	776	rund	30	16	stejl	skrå
vægstolpe	785	rund	20	13	stejl	rund
vægstolpe	793	rund	36	16	rund	flad
vægstolpe	801	rund	30	12	stejl	ujævn
vægstolpe	814	oval	38	20	rund	rund
vægstolpe	823	oval	45	23	rund	rund
vægstolpe	833	rund	21	13	rund	rund
vægstolpe	842	rund	35	22	skrå	rund
vægstolpe	851	rund	27	12	rund	rund
vægstolpe	861	rund	20	30	ret	flad
vægstolpe	877	rund	40	30	ret	flad
vægstolpe	884	rundoval	45	15	stejl	flad
vægstolpe	898	rund	30	17	stejl	rund
vægstolpe	912	rund	30	37	ret	flad
vægstolpe	919	rund	60	32	stejl	flad
vægstolpe	927	rund	40	14	rund	rund
vægstolpe	940	rundoval	47	31	ret	flad
vægstolpe	970	rund	45	32	stejl	flad
vægstolpe	979	rundoval	50	32	stejl	flad
vægstolpe	988	rundoval	35	30	stejl	flad
vægstolpe	998	rund	30	24	stejl	flad
vægstolpe	1006	rundoval	30	23	stejl	flad
vægstolpe	1012	oval	20	18	stejl	flad
vægstolpe	1020	rund	25	15	stejl	flad
vægstolpe	1030	rund	21	15	stejl	flad
vægstolpe	1105	rund	34	33	stejl	flad
vægstolpe	1112	rund	30	33	stejl	flad
vægstolpe	1119	rund	46	38	stejl	flad
vægstolpe	1127	oval	26	12	rund	rund
vægstolpe	1134	rundoval	25	45	ret	flad
vægstolpe	1141	rund	30	34	stejl	flad
vægstolpe	1149	rundoval	26	27	stejl	flad
vægstolpe	1156	rund	38	27	ret	flad
vægstolpe	1164	rund	38	33	ret	flad
vægstolpe	1172	rund	35	34	ret	flad

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
vægstolpe	1180	diffus	28	12	stejl	flad
vægstolpe	1186	diffus	35	10	stejl	andet
vægstolpe	1192	rund	21	7	rund	rund
vægstolpe	1199	rund	30	12	stejl	flad
vægstolpe	1246	oval	45	24	skrå	rund
vægstolpe	1254	rundoval	28	24	stejl	flad
vægstolpe	1263	rundoval	76	30	skrå	andet
vægstolpe	1277	rund	22	10	stejl	rund
vægstolpe	1286	oval	35	18	skrå	rund
vægstolpe	1295	rund	34	22	opgr	flad
vægstolpe	1305	diffus	41	10	stejl	flad
vægstolpe	1332	rund	44	27	rund	rund
vægstolpe	1340	rund	40	23	rund	rund
vægstolpe	1348	rund	35	30	stejl	rund
vægstolpe	1354	rund	35	29	stejl	skrå
vægstolpe	1360	rund	35	35	stejl	skrå
vægstolpe	1368	rund	47	34	stejl	flad
vægstolpe	1376	diffus	30	23	ret	rund
vægstolpe	1383	rund	25	30	stejl	flad
vægstolpe	1390	oval	35	24	rund	rund
vægstolpe	1397	diffus	26	25	stejl	rund
vægstolpe	1404	rundoval	30	5	rund	flad
vægstolpe	1411	rund	25	16	skrå	skrå
vægstolpe	1520	rundoval	23	16	stejl	flad
vægstolpe	1526	rundoval	24	22	stejl	flad
vægstolpe	1532	rund	31	26	stejl	flad
vægstolpe	1539	rund	27	29	ret	flad
vægstolpe	1545	rundoval	25	16	stejl	flad
vægstolpe	1552	diffus	25	24	ret	flad
vægstolpe	1566	rund	20	17	stejl	flad
vægstolpe	1573	diffus	24	25	stejl	flad
vægstolpe	1624	diffus	19	15	stejl	skrå
vægstolpe	1631	rund	30	21	stejl	flad
vægstolpe	1639	rund	22	18	stejl	flad
vægstolpe	1679	rundoval	30	33	ret	flad
vægstolpe	1693	rund	22	18	stejl	flad
vægstolpe	1700	rund	33	21	rund	rund
vægstolpe	1779	rund	35	20	stejl	rund
vægstolpe	1808	diffus	20	12	skrå	rund
vægstolpe	1815	diffus	24	24	skrå	skrå
vægstolpe	1829	diffus	45	23	rund	ujævn

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
vægstolpe	1836	rundoval	40	28	stejl	flad
vægstolpe	1844	rund	25	20	stejl	flad
vægstolpe	1851	rundoval	25	31	stejl	flad
vægstolpe	1858	rund	33	18	rund	rund
vægstolpe	1873	rund	24	17	skrå	skrå
vægstolpe	1881	rund	36	16	skrå	rund
vægstolpe	1889	rund	30	20	skrå	skrå
vægstolpe	1907	rundoval	32	29	stejl	flad
vægstolpe	1961	rund	30	45	skrå	flad
vægstolpe	1978	rundoval	28	24	stejl	flad
vægstolpe	1995	rund	35	38	stejl	flad
vægstolpe	2004	rund	12	6	rund	rund
vægstolpe	2012	rundoval	30	24	rund	rund
vægstolpe	2028	rund	25	26	ret	flad
vægstolpe	2037	rund	22	28	ret	flad
vægstolpe	2045	rund	21	25	opgr	flad
vægstolpe	2053	rundoval	25	25	stejl	flad
vægstolpe	2062	rundoval	21	16	stejl	flad
vægstolpe	2622	rund	44	22	skrå	spids
vægstolpe	2681	rund	20	23	skrå	rund
vægstolpe	2825	diffus	35	20	skrå	skrå
vægstolpe	2885	rund	27	16	ret	rund
vægstolpe	2915	rund	25	30	rund	rund
vægstolpe	2966	rund	36	12	skrå	skrå
vægstolpe	3010	rund	40	14	rund	rund
vægstolpe	3030	oval	45	16	rund	rund
vægstolpe	3049	rund	29	16	rund	rund
vægstolpe	3055	rund	30	16	rund	rund
vægstolpe	3156	rundoval	30	15	rund	rund
vægstolpe	3222	rund	30	18	ret	flad
vægstolpe	3316	rund	35	16	rund	flad
vægstolpe	3326	rund	20	30	ret	flad

Tabel 1. Mål og dimensioner for strukturer i hus 1.

Fyld/materialer

Langhuset har to konstruktionsfaser. Den seneste fase er kendetegnet af stolper med en gråsort sandet fyld med et vist indhold af trækul. Bygningens ældste fase har en lysere gråbrun eller brungrå sandet fyld med et lavere indhold af trækul. I tillæg er der enkelte stolper med en mere opblandet og mere ukarakteristisk fyld. Enkelte vægstolper havde et indhold af sten men der har ikke været tale om stenskonning som sådan. I tolv tagbærende stolper er der stenpakning der i enkelte har fungeret som skoning rundt stolperne.

Struktur	Lerkl	Trækul	Stenp	Ildsk	Fyld
324					gråsort sandet med lidt trækul
776					brungrå sandet
785					brungrå sandet
793					mørk gråbrun sandet til gråsort
801			x		mørk brungrå sandet
814					gråbrun sandet med lidt trækul
823					gråbrun sandet med lidt trækul
833					mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
842					gråbrun sandet med lidt trækul
851					gråbrun sandet med lidt trækul
861					mørk gråbrun til gråsort mod bunden
877			x		mørk gråbrun sandet i midten lysere gråbrun i sider
884					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
890			x		brungrå sandet med lidt trækul
898					gråbrun sandet med lidt trækul
905			x		mørk gråbrun sandet med lidt trækul
912					mørk gråbrun sandet med lidt trækul, måske tendens til gråsort mod bund
919					mørk gråbrun til brunsort sandet med lidt trækul
927					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
940			x		mørk gråbrun i top gråsort i bund med lidt trækul
970			x		mørk gråbrun til let brunsort sandet med trækul
979			x		gråbrun sandet med mørkere gråsort du mode sider
988					Mørk gråbrun sandet med lidt trækul, lysere mod bunden
998			x		mørk gråbrun sandet med lidt trækul, let ispættet lysere fyld i bund
1006					gråbrun sandet ispættet brungul til orangebrunt sand
1012					mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul i den ene side gråbrun sandet i den anden
1020	x				mørkebrun sandet med lidt trækul og brændt ler i top, gråbrun sandet med lidt trækul i bund
1030					gråbrun til mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1105					gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul, lysere grå og gulbrun i sider
1112					gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul, lysere grå og gulbrun i sider
1119					gråsort sandet med lidt trækul, lysere gråbrun i den ene side
1127					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1134					gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul, lysere gråbrun til gulbrun i sider
1141			x		mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul, gul-orangebrun i bund
1149					brungrå sandet med lidt trækul, parti med gråsort i den ene side
1156					mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
1163	x	x	x	x	gråsort sandet med trækul over rødbrændt sand/ler
1164					mørk gråbrun til gråsort med lidt trækul
1172					mørk gråbrun til gråsort med lidt trækul, let spættet med orangebrun fyld
1180					mørk gråbrun sandet

Struktur	Lerkl	Trækul	Stenp	Ildsk	Fyld
1186					mørk gråbrun til burnsort sandet med lidt trækul
1192					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1199					mørk gråbrun sandet i top, spættet gråbrun og gulbrun sandet i bund, lidt trækul
1215			x		mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
1221					mørk gråbrun sandet i top med lidt trækul, derunder spættet hvidorange gråbrun sandet og spættet grå
1229					mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul, lysere og ispættet orangebrun i bund
1237					spættet gul og gråbrun sandet med mørkere fyld i bund
1246					gråsort sandet md lidt trækul og gråbrun sandet i siden
1254					gråsort sandet md lidt trækul og gråbrun sandet i siden og bund
1263			x		mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul og ubr sten
1277					mørk brungrå sandet med lidt trækul
1286					mørk gråbrun sandet med lidt trækul, med mørkere fyld i side og fyld spættet i bund
1295					mørk brungrå til gråsort sandet med lidt trækul
1305					mørk brungrå sandet med lidt trækul
1332					mørk gråsort sandet med lidt trækul
1340					mørk gråbrun sandet med lidt trækul, gråbrun i sider
1348					mørk gråbrun til let gråsort sandet med lidt trækul
1354			x		brungrå sandet med lidt trækul
1360					mørk brungrå til gråsort sandet med lidt trækul, lysere brungrå i siden
1368			x		gråbrun sandet
1376					gråbrun, derunder orangebrun og i bund sortgrå sandet med lidt trækul
1383					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1390					mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
1397					gråbrun sandet med lidt trækul ispættet gulbrunt sandet mod bund
1404					gråbrun sandet
1411					sortgrå sandet med trækul
1441					sortgrå sandet med trækul
1450					blandet gråsort og sortgrå sandet med trækul
1486	x	x		x	sortbrun sandet med en del trækul og ildsk sten
1520					gråsort sandet med lidt trækul
1526					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1532					gråsort sandet med lidt trækul
1539					gråsort sandet med lidt trækul, måske lidt lysere i top
1545					gråsort sandet med lidt trækul
1552					sortgrå sandet med lidt trækul
1566					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1573					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1624					spættet gråbrun - gråsort sandet med lidt trækul
1631					mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
1639					mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul

Struktur	Lerkl	Trækul	Stenp	Ildsk	Fyld
1679					gråsort sandet med lidt trækul, mørk gråbrun i sider
1693			x		Mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1700			x		mørk gråbrun og gråsort sandet med lidt trækul
1716					gråbrun i top orangebrun derunder og gråsort sandet med lidt trækul i bund
1738					mørk gråbrun til gråsort sandet i top med lidt trækul, i bund og sider mørk gråbrun sandet
1779			x		gråsort sandet med trækul
1808					sortgrå sandet med trækul, lysere mod bund og side
1815			x		mørk brungrå til gråsort sandet med lidt trækul
1829			x		mørk brungrå til gråsort sandet med lidt trækul
1836					mørk gråbrun til brunsort sandet med lidt trækul
1844					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1851			x		gråsort sandet med lidt trækul
1858					mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
1873			x		mørk brungrå sandet med lidt trækul
1881			x		mørk gråbrun til brunsort sandet med lidt trækul
1889			x		mørk gråbrun til brunsort sandet med lidt trækul
1907					spættet orange og gråbrun sandet med lidt trækul
1928					mørk gråbrun sandet med lidt trækul, mørkere gråsort med trækul i bunden
1961					mørk gråbrun sandet i top, derunder gråsort sandet med lidt trækul og grå - orangebrun sandet i bund
1969		x			gråbrun sandet med partier af sort trækul
1978					mørk gråbrun sandet i top med lidt trækul, derunder lysere grå og gulbrun sandet i bund
1995					mørk gråbrun sandet med lidt trækul, gulbrun sandet i siden
2004					gråbrun sandet
2012					mørk gråbrun sandet i top lysere gulbrun - gråbrun i bund
2028					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
2037					gråsort sandet med lidt trækul, mørk gråbrun i sider og bund
2045			x		blandet mørk og gul gråbrun sandet med lidt trækul
2053					gråsort sandet med lidt trækul
2062					gråsort sandet med lidt trækul
2100					mørk brunsort sandet med lidt trækul
2126			x		gråsort sand og grus med trækul
2136			x		mørk sortgrå gruset sandet med trækul
2260					blandet brungrå og brunsort sandet med lidt trækul
2332					gråsort sandet i top med trækul, gråbrun sandet i bund
2360					gråsort sandet med trækul, lysere gråbrun og orangebrun sandet i bund
2418					gråsort sandet med lidt trækul, lysere gråbrun i bund og side
2435					gråsort sandet med lidt trækul, let ispættet grågul, gråbrun i bund
2457					gråsort sandet med lidt trækul i top, gråbrun og orangebrun sandet mod bund og side
2481			x		sortgrå sandet med lidt trækul, lysere gråbrun og orangebrun i side og bund

Struktur	Lerkl	Trækul	Stenp	Ildsk	Fyld
2508					gråsort sandet med trækul, derunder blandet gråbrun og orangebrun sandet med lidt trækul
2532					gråsort sandet med trækul, parti midt i med brungrå til orangebrun sandet og gruset med lidt trækul
2545			x		mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul, midt i område med orangebrunt sand og grus
2622					mørk gråbrun sandet
2654					mørk sortbrun sandet med trækul
2681	x				mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul med lidt rødbr sand/ler, gråbrun sandet i side
2705			x		blandet grå - sortbrun sandet med orangebrun sandet, lidt trækul
2732					blandet gråsort - gråbrun - orangebrun sandet med lidt trækul
2760			x		gråsort i top, derunder blandet mørk grå- og orangebrun sandet med lidt trækul
2788			x		sortgrå sandet med lidt trækul, lysere gråbrun og orangebrun i bund og sider
2825					gråbrun sandet med lidt trækul
2839			x		mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul, orange- og gråbrun i bund
2854			x		gråsort sand i midten, i sider og bund blandet mørk gråbrun og orangebrun sandet med lidt trækul
2865					mørk gråsort sandet med lidt trækul, mørk gråbrun og orangebrun sandet i side og bund
2885					gråsort sandet med lidt trækul
2892					gråsort sandet med trækul, derunder mørk gråbrun og orangebrun sandet med lidt trækul
2915					mørk gråbrun sandet med lidt trækul
2932					brun til brungrå sandet med lidt trækul
2942					mørk brunsort sandet med lidt trækul, lysere gråbrun i bund og sider
2966					gråsort sandet med lidt trækul
3010					mørk gråbrun sandet
3030					brungrå sandet med lidt trækul, gråsort i bund
3049					brungrå sandet
3055					gråsort sandet med lidt trækul
3156					mørk gråbrun sandet
3166			x		mørk gråbrun sandet med lidt trækul iblandet partier med lysere fyld
3197			x		mørk gråbrun sandet med lidt trækul, blandet med lysere gråbrun sandet fyld
3222					mørk gråbrun sandet med lidt trækul, lysere i sider
3316					mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
3326					mørk gråbrun sandet blandet med lysere gråbrune nuancer

Tabel 2. Lagfylden i langhus 1 strukturer.

Fund

Der var ingen fund fra hus 1.

Tolkning og datering

Huset er et treskibet langhus der i form og størrelse ligger indenfor det kendte mønster for periodens bygninger. Det er noget større end hvad der er normalt men ikke utraditionelt. Det har målt 23 x 5,6 meter. Det har været opført med lerklinede vægge og et valmtag, formodentlig med tørv på næver.

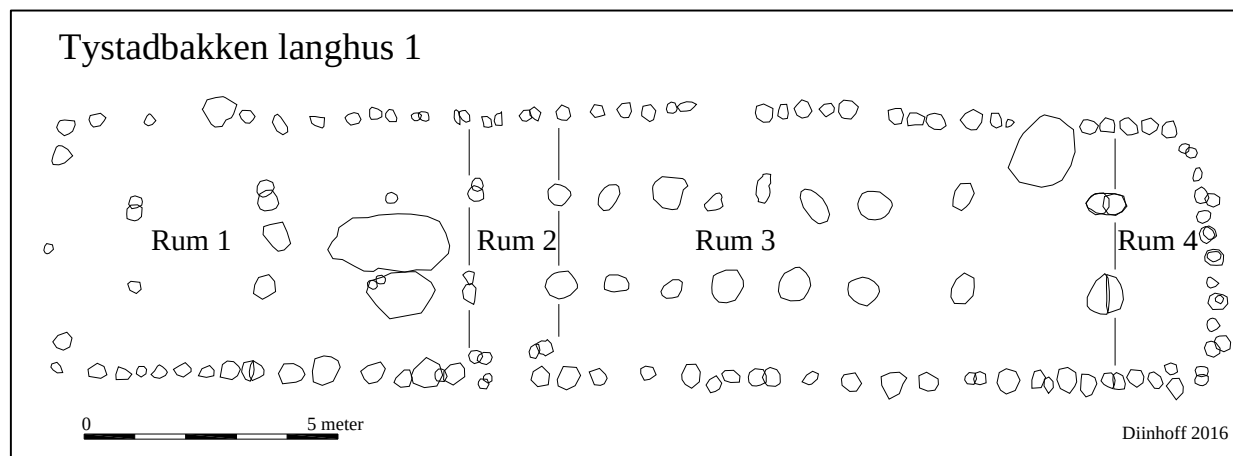

Fig. 18. Tegningen viser den mulige rumopdeling som langhuset kan have haft. Grafik S. Diinhoff

De mange bevarede strukturer fra bygningen tillader et forsøg på rumopdeling. Helt i vest er et 8,5 meter langt sammenhængende boligareal. Det løber fra den vestlige gavl frem til fjerde stolpepar (A2932/A2942-A1441/A2260). Det er et stort rum på 47,5 m² og det får sin størrelse fordi der er givet plads til ovns anlægget A1163. Rummet har været opholds og arbejdsareal for langhusets hushold. Madlavningen har været rundt ildstedet A1969 mens der har været en form for produktion i ovnen A1163. Ovnens indfyringshul vender mod vest ind mod rummet hvilket har givet bedre arbejdsplads rundt ovnen. I bygningens vestlige del har der formodentlig været bænke hvor man har haft sovepladser.

Efter boligdelen følger et indgangsrum på 1,75 meter længde (9,8 m²). Det har ligget mellem fjerde stolpepar (A2932/A2942-A1441/A2260) og femte stolpepar (A2508-A2892). Fra rummet er der indgang ud gennem den sydlige langside. Dette har mest sandsynligt været bygningens primære indgang. Her er man kommet ind i bygningen fra gårdspladsen der er syd for bygningen. Der har givet været en væg mellem indgangsrummet og boligrum 1 og stalden i rum 3. Fra indgangsrummet har der været døre til de to tilgrænsende rum.

Efter bygningens indgang følger et stort rum hvor stalden har været. Den har nok været op mod 11 meter lang og strækker sig fra femte stolpepar (A2508-A2892) til tolvte og sidste stolpepar (A2545/A2126-A2481/A2136). Det giver en stald på mere end 60 kvadratmeter, hvilket er en stor stald for denne periode i Vestnorge. Derefter har der været et fjerde lille gavlrum på 1,75 meter.

Det er dog også en mulighed at stalden kun har strakt sig til det ellefte stolpepar A1851-A1858 op at der har været et eget rum derefter ved portåbningen i nord. Stalden vil da have været 8 meter lang (45 m²). Endelig kunne det endda være muligt at stalden har strakt sig helt ud til gavlen i øst og således har haft en længde på hele 14,5 meter og et areal på mere end 80 kvadratmeter. Det kan måske have været et så stort åbent rum men da har der næppe været opstaldet kreaturer hele vejen rundt.

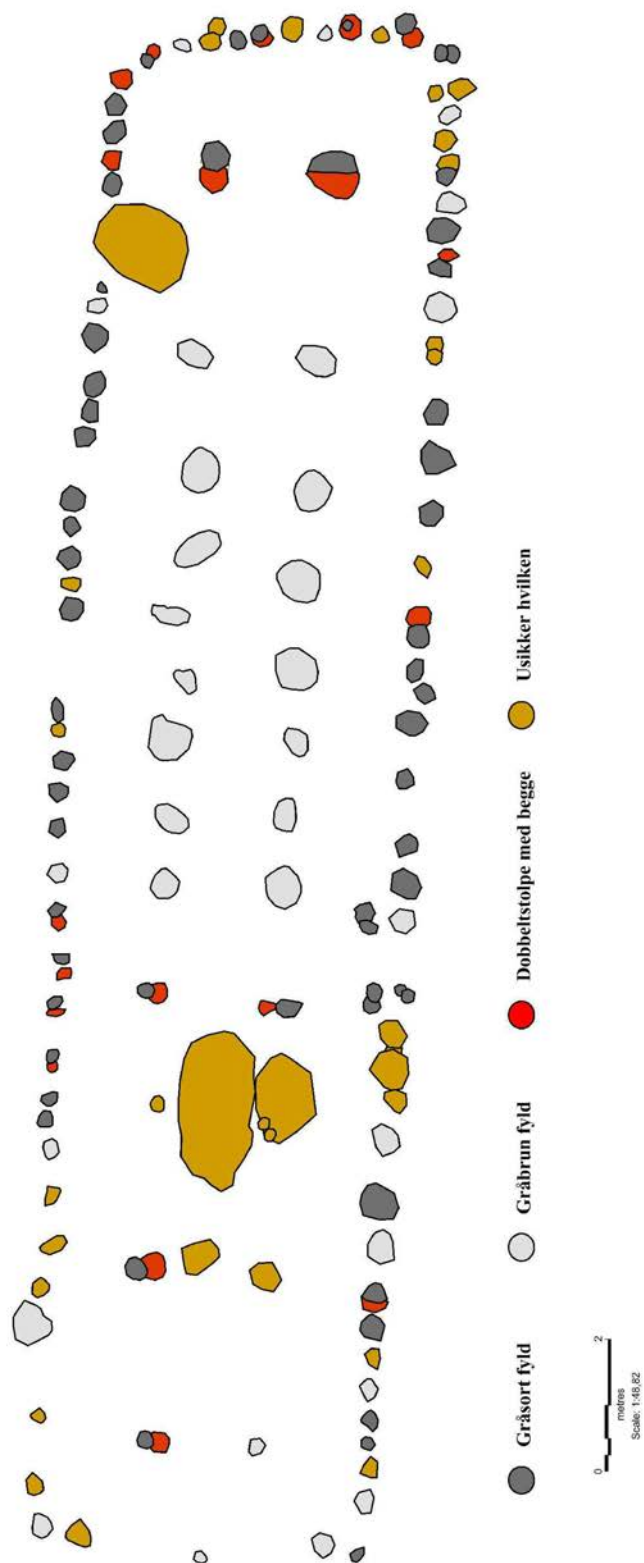

Fig. 19. Strukturerne i langhus 2 tilhører to byggefaser. Det er ældst en fase med gråbrune til brungrå stolper der her er vist med rød farve. Den følges af en anden fase hvor stolperne har en sortgrå fyld. De stolper er her vist med mørk grå farve. Stolper hvor det ikke kan afgøres hvilken af de to faser der er tale om er vist med gulbrun farve. Med lys grå farve vises dobbelt stolper som har den ældste gråbrune fyld i bund og derover en gråsort fyld fra yngste fase. Grafik S. Diinhoff

Det er et stort langhus og med en stald der er op til 11 meter lang har der været plads til adskillige opstaldede større dyr, måske op til 20 større dyr. Husets boligdel er også stor men det kan skyldes placeringen af ovnsanlægget. På et par bosætninger fra førromersk jernalder kendes lignende ovns anlæg men de er der placeret i egne små separate værkstedsbygninger.

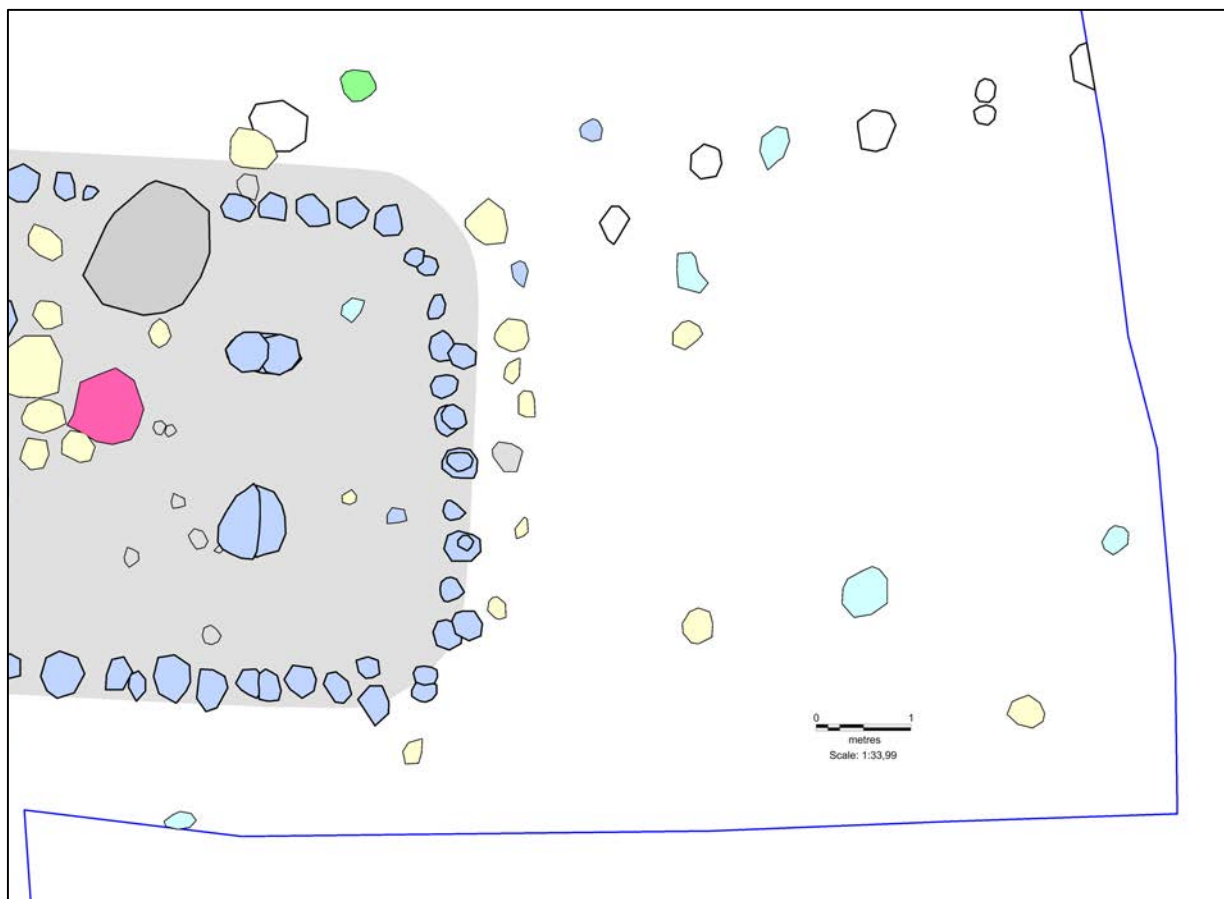

Fig. 20. Langhusets østlige gavl følger ikke helt det forløb som den burde have haft. Den er mærkelig skrå og det bryder med bygningens øvrige forløb der ellers er ganske retsidede. Grafik S. Diinhoff.

Det bemærkes at den østlige gavl fremstår noget skæv (fig. 20). Bygningens andre langsider og vest gavl er andeledes retsidede og da er det ejendommeligt at den østlige gavl er mere skrå. Ved udgravningen blev der afdækket en række fyldskifter langs gavlen som ville danne et mere ret og rigtigt vægforløb men ingen af disse strukturer kunne tolkes som egentlige stolper. De er vist på figur 20 herover. Selvom det ikke kunne eftervises så er det mest sandsynlige at disse fyldskifter er rest efter et oprindeligt gavlforløb. På et tidspunkt er gavlen blevet bygget om og den har da fået et mere skævt udseende. Det er ikke en traditionel løsning men det er ikke helt ualmindeligt at konstruktionen i bygningens staldende ende er mere enkel end i boligdelen i vest.

I forbindelse med finoprensningen af langhusets indre blev der set nogle rækker med små pælehuller. Det blev overvejet om disse var en del af langhuset, om eventuelt der kunne være tale om spor efter båseskallerum. På figur 21 kan man se hvordan den sydlige række af pælehuller strækker sig langs staldens sydlige vægstolper og

hvorfor det blev overvejet om de var rest efter båseskillerum. De blev dog til slut tolket som spor efter pælerækker for hesjing.

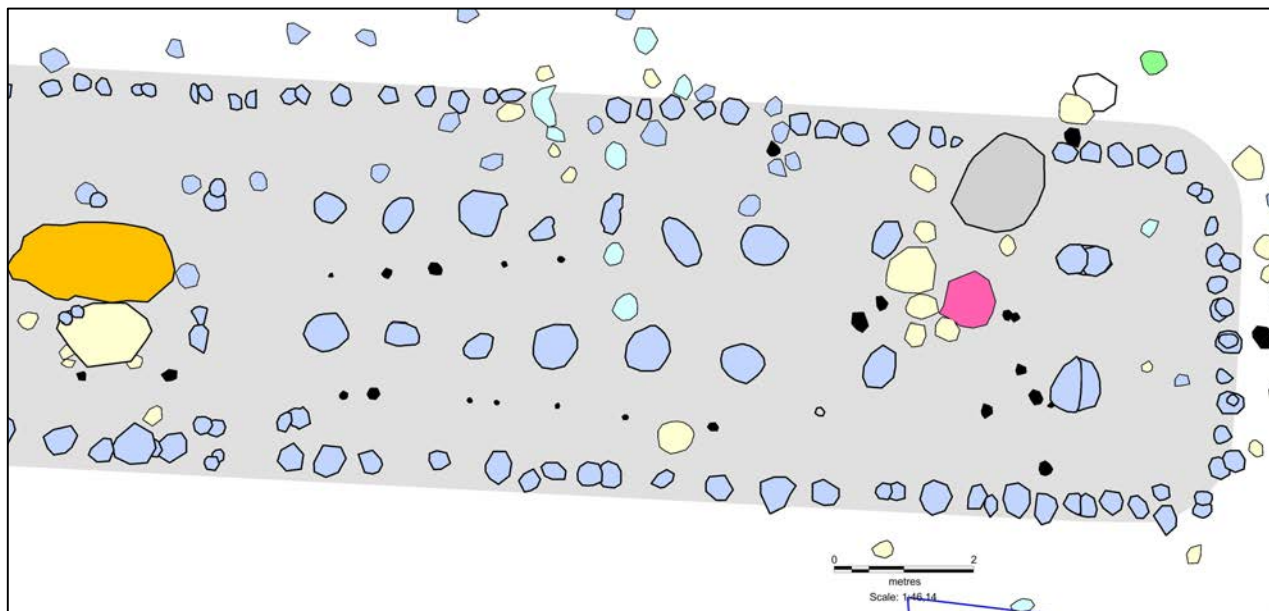

Fig. 21. På tegningen vises med sort farve rækker af pælehuller som blev fremrenset i husets indre. Det blev overvejet om den sydlige række kunne være spor efter båseskillerum. Grafik S. Diinhoff.

Der blev udtaget flere radiologiske prøver fra langhusets to faser og af disse er de syv analyserede. Ovnens anlæg A1163 er dateret ved VP-16 til lidt efter midten af førromersk jernalder (Beta-429514; 2260 +/- 30 (cal. BC 370 (BP 2320))). Fra tagstolpen A2136 blev der analyseret to prøver. Det var VP-12 fra toppen af stolpen (Beta-429512; 2200 +/- 30 (cal. BC 305 (BP 2255))) og VP-13 (Beta-429513; 2210 +/- 30 (cal. BC 230 (BP 2180))) fra stolpens bundlag. Stolpen er tagstolpe i den seneste bygningsfase og begge prøver viser nogenlunde samtidighed og svarer nogenlunde til prøven fra ovns anlægget. Fra tagstolpen 2854 blev der også behandlet to prøver. Stolpen er en dobbeltstolpe med stolperest efter den ældste bygningens faser i bunden og den seneste faser stolpe i toppen. Fra bunden og den ældste fase blev prøven VP-17 dateret til midten af ældre førromersk jernalder (Beta-429515; 2390 +/- 30 (cal. BC 410 (BP 2260))) mens VP-18 fra topfyldens sene bygningsfase blev dateret til anden halvdel af førromersk jernalder (Beta-429516; 2240 +/- 30 (cal. BC 265 (BP 2215))). Lignende blev der fra nabo dobbeltstolpen A2865 dateret to prøver fra hver sin stolpefase. I bunden blev VP-19 dateret til lidt før midten af førromersk jernalder (Beta-429517; 2190 +/- 30 (cal. BC 320 (BP 2270))) mens VP-20 i toppen kunne dateres til sen førromersk jernalder (cal. BC 105 (BP 2055)).

Dateringerne af de to bygningsfaser underbygger, at i den ældste fase er der stolper med gråbrun fyld mens den yngste fase er kendetegnet ved de gråsorte trækulholdige stolper. Den ældste fase daterer sig til perioden lige før midten af førromersk jernalder men den yngste periode er ret efter midten førromersk jernalder.

Foto

Film 02; billede 36

Film 04; billede 18-35

Film 05; billede 01-16, 23-26

Film 06; billede 02-03, 17-19, 21-36

Film 07; billede 01-02, 07-25, 28-35
Film 08; billede 03-17, 23
Film 09; billede 17-36
Film 10; billede 15, 17, 35
Film 11; billede 01-26, 29-36
Film 12; billede 02-08, 10, 15-16, 18-25, 29-36
Film 13; billede 05-07, 16-35
Film 14; billede 10-24, 29-36
Film 15; billede 03-04, 06-09, 11-12, 15-29
Film 16; billede 06, 08, 10, 12, 14-15, 19, 21-31, 33-36
Film 17; billede 01-36
Film 18; billede 01-10
Film 19; billede 02, 05-06, 10-11, 13-26, 31, 34-35
Film 20; billede 01-15, 17-18, 21-36
Film 21; billede 01, 03-05, 19-21, 30-35
Film 22; billede 02-03, 08-09, 12, 14, 16-17, 20-21, 24-30, 32-36
Film 23; billede 01-22
Film 24; billede 01-03

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 02
Plan- og profiltegning nr. 03
Plan- og profiltegning nr. 04
Plan- og profiltegning nr. 05
Plan- og profiltegning nr. 06
Plan- og profiltegning nr. 07
Plan- og profiltegning nr. 08
Plan- og profiltegning nr. 10
Plan- og profiltegning nr. 11
Plan- og profiltegning nr. 12
Plan- og profiltegning nr. 13
Plan- og profiltegning nr. 14
Plan- og profiltegning nr. 15
Plan- og profiltegning nr. 16
Plan- og profiltegning nr. 17
Plan- og profiltegning nr. 18
Plan- og profiltegning nr. 19
Plan- og profiltegning nr. 20
Plan- og profiltegning nr. 21
Plan- og profiltegning nr. 22
Plan- og profiltegning nr. 23
Plan- og profiltegning nr. 24
Plan- og profiltegning nr. 25
Plan- og profiltegning nr. 26
Plan- og profiltegning nr. 27
Plan- og profiltegning nr. 28
Plan- og profiltegning nr. 29
Plan- og profiltegning nr. 30

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget elleve radiologiske prøver fra langhuset (VP-12 - VP-20 og VP-24). Af disse blev de syv analyserede. Fra tagstolpen A2136 er der udtaget to prøver. VP-12 blev taget fra toppen af stolpen og gav en datering til begyndelsen af sen førromersk jernalder (Beta-429512; 2200 +/- 30 (cal. BC 305 (BP 2255))). Lidt længere nede i stolpe viste VP-13 en nogenlunde identisk datering (Beta-429513; 2210 +/- 30 (cal. BC 230 (BP 2180))). Ovns anlæg A 1163 blev dateret ved prøven VP-16 til omtrent same tid (Beta-429514; 2260 +/- 30 (cal. BC 370 (BP 2320))).

Prøve nr.	Struktur	Dateringsprøve	BP	+/-	Cal. AD/BC	Cal. BP	1-Sigma BP	2-Sigma BP
VP-12	2136	Beta-429512	2200	30	-305	2255	2305-2225, 2205-2150	2320-2130
VP-13	2136	Beta-429513	2210	30	-230	2180	2310-2290, 2275-2155	2325-2145
VP-14	2481							
VP-15	2482							
VP-16	21163	Beta-429514	2260	30	-370	2320	2335-2305, 2225-2205	2345-2300, 2255-2160
VP-17	2854	Beta-429515	2390	30	-410	2360	2430-2350	2490-2345
VP-18	2854	Beta-429516	2240	30	-265	2215	2325-2300, 2245-2180, 2170-2160	2340-2290, 2275-2155
VP-19	2865	Beta-429517	2190	30	-320	2270	2305-2235, 2180-2150	2310-2120
VP-20	2865	Beta-429518	2090	30	-105	2055	2120-2000	2145-1990
VP-21	1738							
VP-22	1978							
VP-23	1163							
VP-24	2645							
VP-25	905							
VP-26	940							
VP-27	1532							
VP-28	1156							
VP-29	2760							
VP-30	2854							
VP-31	1340							
VP-32	1928							
VP-33	2136							
VP-34	2545							
VP-35	823							

Tabel 3. Videnskabelige prøver udtaget fra langhus I.

Fra tagstolpen A2854 blev der analyseret to prøver. Mod bunden blev prøven VP-17 dateret til cal. BC 410 (Beta-429515; 2390 +/- 30 (cal. BC 410 (BP 2260))) mens prøven VP-18 højere oppe kunne dateres til BC 265 (Beta-429516; 2240 +/- 30 (cal. BC 265 (BP 2215))). Bundprøven fra den ældste stolpefase dateres ældre end topprøven.

Fra tagstolpen A2865 blev der ligeledes dateret to prøver. VP-19 (Beta-429517; 2190 +/- 30 (cal. BC 320 (BP 2270)) blev taget mod bunden fra husets første fase mens VP 20 (Beta-429518; 2090 +/- 30 (cal. BC 105 (BP 2055)) blev taget mod toppen fra den seneste fase. Også her ses ældste prøve fra husets første fase.

Der er også udtaget fjorten prøver for botanisk makrofossil analyse (VP-21 – VP-23 og VP-25 – VP-35). Disse prøver er magasinerede men er ikke analyseret videre.

Prøve nr	Intrasis nr	Type	Struktur
VP-12	3364	c14	2136
VP-13	3365	c14	2136
VP-14	3363	c14	2481
VP-15	3362	c14	2481
VP-16	3361	c14	1163
VP-17	3367	c14	2854
VP-18	3368	c14	2854
VP-19	3369	c14	2865
VP-20	3370	c14	2865
VP-21	3372	Makro	1738
VP-22	3373	Makro	1978
VP-23	3371	Makro	1163
VP-24	3382	C14	2654
VP-25	3374	Makro	905
VP-26	3385	Makro	940
VP-27	3375	Makro	1532
VP-28	3378	Makro	1156
VP-29	3377	Makro	2760
VP-30	3376	Makro	2854
VP-31	3379	Makro	1340
VP-32	3383	Makro	1928
VP-33	3380	Makro	2136
VP-34	3381	Makro	2545
VP-35	3384	Makro	823

Tabel 4. Typen af prøver udtaget fra langhus 1.

Hus II

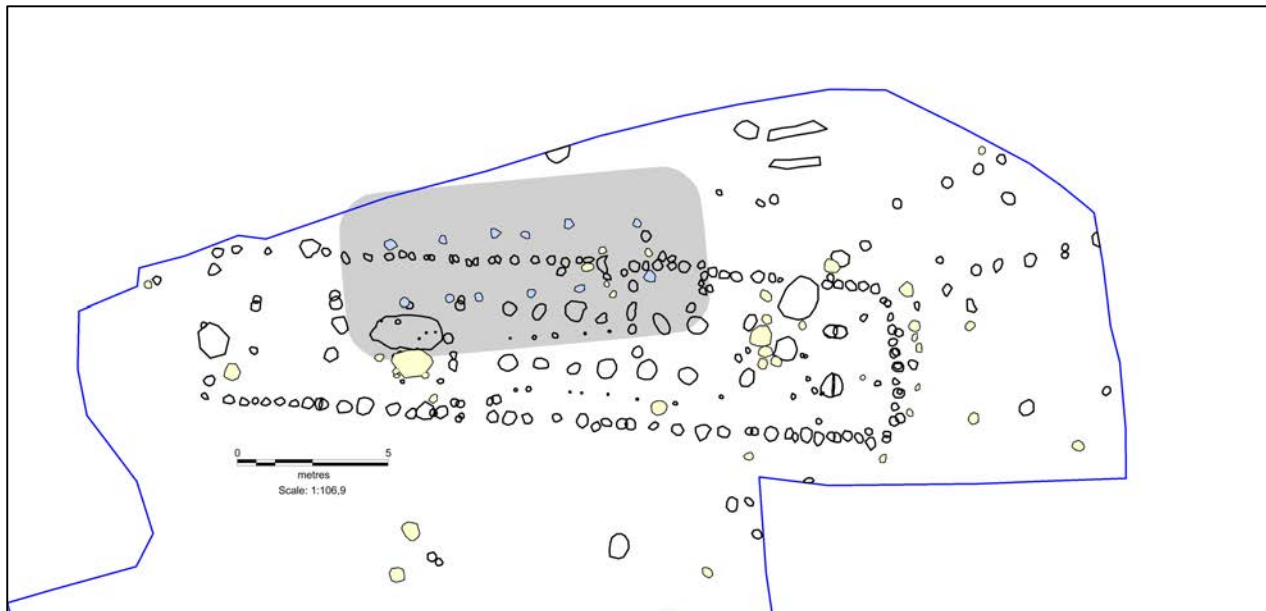

Fig. 22. Langhus 2 ligger i udgravningsfeltets nordlige del. De seks par tagbærende stolper er her vist med blå farve. Grafik S. Diinhoff.

Lokalisering

Langhus 2 ligger i det store udgravningsfelts nordlige hjørne oppe mod profilafgrænsningen i nord. Bygningen ligger lidt ind over den nordlige langside af hus 2 (fig. 2).

Anlægsbeskrivelse

Fra bygningen er der afdækket tagstolper i to rækker, ordnet i seks par (fig. 22). De er alle tagstolper fra et langhus og der er ikke udskilt andre strukturer fra bygningen. De seks stolpepar ligger over en længde af 8,5 meter. Afstanden imellem de to stolperækker er to meter. Stolperne i parrene står ikke alle steder ret overfor hinanden og det kan tyde på at bygningen har haft en underremskonstruktion.

Tagbærende stolper:

Samtlige tolv bevarede strukturer fra bygningen var tagbærende stolper

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
tagstolpe	1457	rund	32	50	stejl	flad
tagstolpe	1646	rund	34	20	skrå	flad
tagstolpe	1772	rundoval	22	22	stejl	flad
tagstolpe	1986	rund	30	17	skrå	flad
tagstolpe	2020	rund	21	9	rund	rund
tagstolpe	2069	rundoval	34	14	stejl	flad
tagstolpe	2076	oval	26	12	rund	flad
tagstolpe	2243	diffus	36	14	opgr	spids

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
tagstolpe	2395	rund	34	24	stejl	flad
tagstolpe	2522	rund	25	10	stejl	andet
tagstolpe	2923	rund	32	20	opgr	rund
tagstolpe	3147	rund	26	26	stejl	rund

Tabel 5. Mål og dimensioner for strukturer i hus 2.

I fladen var de otte runde, to var rundovale, en var oval og en diffus. De målte i gennemsnitligt tværmål 29 cm (min: 21 cm og max: 36 cm). I profilsnit havde seks stejle sider, to havde skrå sider, to havde rundede sider og to viste opgravede sider. Den gennemsnitlige dybde var på 27 cm (min: 9 cm og max: 50 cm).

Stolpen A1457 skiller sig ud med en dybde på hele 50 cm. Stolpen er den syd vestligste tagstolpe i bygningen og den ligger tæt op til stolpen A1450. De to stolper er henholdsvis stolpe i hus 1 og hus 2 men det er usikkert hvilken der hører til hvilket hus. A1450 passer bedre i forhold til stolpens størrelse men A1457 ligger bedre lokaliseret i fladen. Spørgsmålet kan ikke afgøres sikkert.

Fig. 23. Stolperne A1450 og A1457 er her fotograferet i profil.

Vægstolper

Der blev ikke erkendt spor efter bygningens vægkonstruktion i form af stolpespor eller væggrøft.

Indgange:

Der er ikke observeret dørstolper til bygningen.

Ildproducerende anlæg:

Der kan ikke ses ildproducerende anlæg tilhørende bygningen.

Vægkonstruktion:

Vægkonstruktion er måske påvist indirekte igennem fund af rødbrændt ler i de to stolper A1646 og A2522. Dette tolkes som rest efter lerklinede vægge og det kan da vel tænkes er dette er fra denne bygnings vægge og det er endt i stolpehullerne da bygningen efter endt brug blev nedtaget.

Gulvlag

Der var ikke bevaret rester efter bygningens gulvlag.

Fyld/materialer

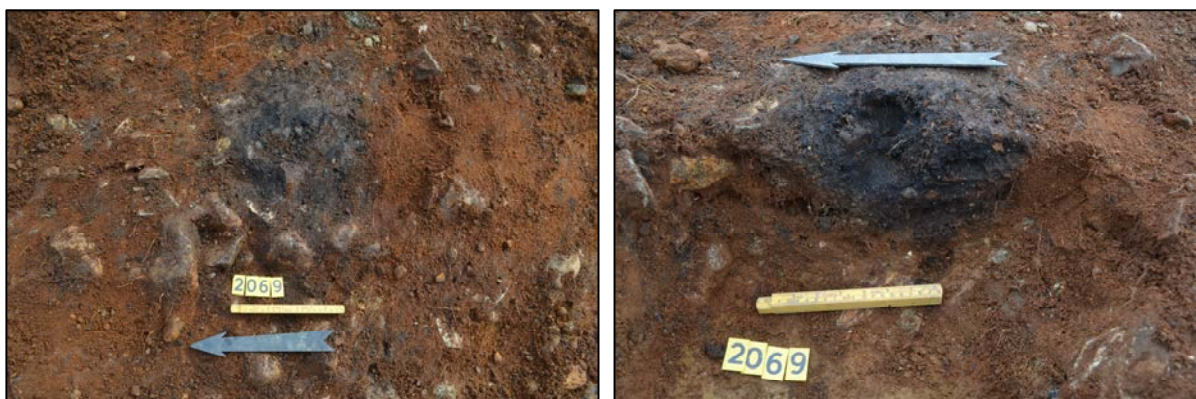

Fig. 24. Stolpen A2069 der her vises i fladefoto og profilfoto er typisk for de tagbærende stolper i langhus 2. Den sorte pil viser retning mod nord. Det er tydelige stolper med en klar sort trækul blandet fyld.

Stolperne i bygningen viser sig med en tydelig mørk gråsort fyld (fig. 24). De to stolper (A1646 og A2522) viser spor af ler klining som nok er rest efter bygningens vægkonstruktion. I to andre stolper (A2243 og A3147) er der stenspakning men der er tale om mindre sten og ikke en stenskonning for stolpen.

Struktur	Lerkl	Stenp	Fyld
1457			mørk gråbrun sandet med lidt trækul, lysere gråbrun i sider
1646	x		gråsort sandet med et lille indhold af rødbr sand eller ler
1772			gråsort sandet med trækul i top mørk gråbrun derunder
1986			sortgrå sandet med trækul i top, derunder mørk gråbrunsandet
2020			mørk gråbrun til gråsort sandet, lysere gråbrun i sider og bund
2069			gråsort sandet med lidt trækul, lysere ned mod bund og sider
2076			gråsort sandet med lidt trækul i top, mørk gråbrun sandet derunder
2243		x	gråbrun sandet med lidt trækul
2395			sortgrå sandet med trækul i top, lysere og mørk gråbrun sandet med lidt trækul i bund
2522	x		mørk gråsort sandet med lidt rødbr sand/ler
2923			brun sandet
3147		x	gråsort sandet med trækul, lysere gråbrun i sider

Tabel 6. Lagfylden i langhus 2 strukturer.

Fund

Der blev ikke gjort fund i langhus 2,

Tolkning og datering

Bygningen vises på figur 25 hvordan den tænkes at have set ud i grundplan oprindeligt. Tagstolperne stod i et forløb over 8,5 x 2 meter. Ud fra lignende og samtidige bygninger ved vi et vægforløbet da skal skydes ud som det er vist på figuren herunder. Bygningen får da en længde på 12 og en bredde på 5,5 meter. Det er næppe sandsynligt at bygningen har været større idet stolperne fremstod meget tydelige i den gule undergrundssand og der næppe er overset yderligere stolpepar. Langhusets vægforløb er på figuren vist med grå farve med rette sider og rette gavle med let rundede hjørner. Der er ingen kendskab til vægforløbets udseende og det kan vel have været mere rundet end vist her.

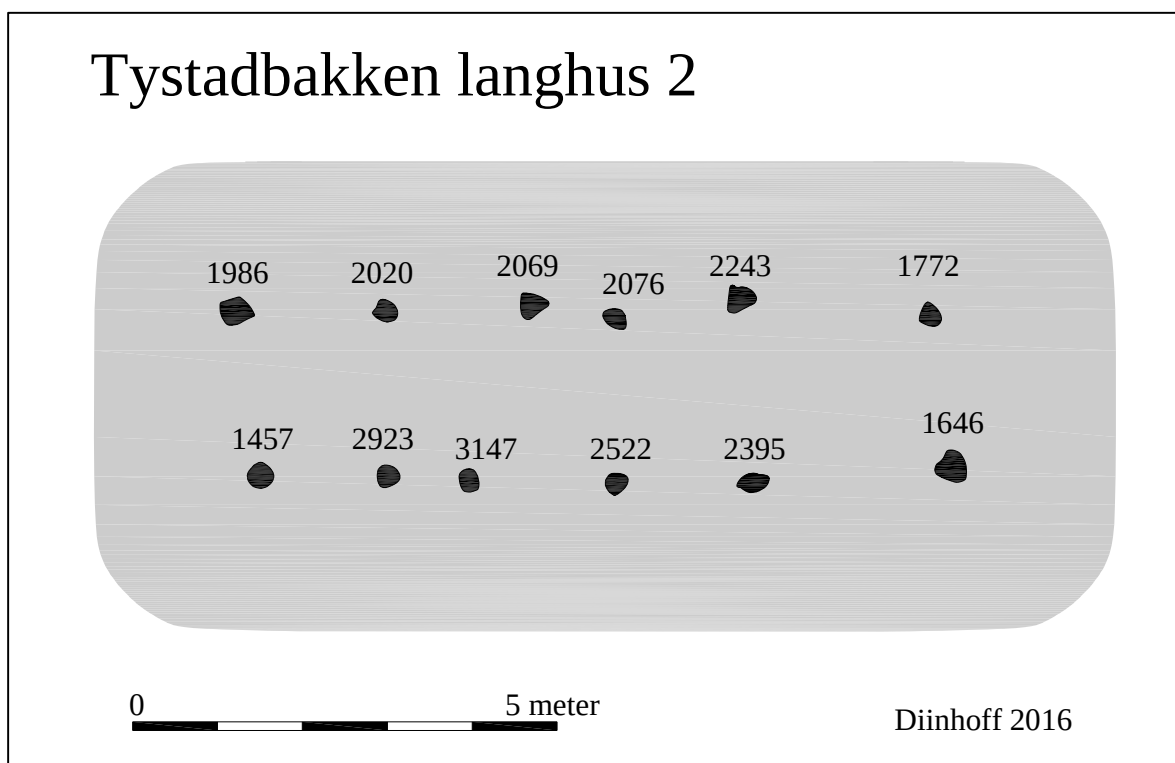

Fig. 25. Strukturerne i langhus 2 vist med sort farve. Grå farve viser hvor bygningens vægforløb må have været. Grafik S. Diinhoff

Afstanden mellem de to stolperækker er omtrent to meter. Stolperne står ikke helt ret overfor hinanden i parrene og det tyder på at bygningen har haft en underremskonstruktion, hvor den langsgående rem hviler direkte på stolperne og tværbjælken er lagt over remmene og ikke over stolperne som det er normalt. Afstanden mellem første (A1986-A1457) og andet stolpepar (A2020-A2923) er ca. 1,9 meter.

Mellem andet og fjerde par (A2076-A2522) er der 2,75 meter og imellem de to står det tredje stolpepar (A2069-A3147) med lidt skråstillede stolper.

Mellem fjerde og femte par (A1772-A1646) er der 1,5 meter og mellem femte og sidste sjette par i øst er der 2,35 meter. Trods det skråstillede tredje stolpepar så er der en nogenlunde ensartet afstand imellem fem første

stolpepar mens der er forlænget afstand til det sjette i øst. Det større rum her kan nok skyldes den ruminddeling bygningen har haft. Der er dog ikke yderligere spor der kan belyse dette.

Fig. 26. Langhus 2 er her set i oprenset set mod vest. Bygningens profilsnittede tagstolper er her markeret med hvide paptallerkner.

Under oprensning af fladen ved hus 1 og 2 blev der fundet rækker med små pælehuller. Fem til seks af disse ligger således at de kan have være vægstolper i bygningen (fig. 27). De blev imidlertid ikke tolket til husets konstruktion da der kunne ikke påvises lignende "stolper" andre steder langs bygningens formodede vægforløb hvor undergrundsforholdene ellers burde have bevaret tilsvarende spor. Pælene er derfor tolket som rest efter senere tider hesjing som der i øvrigt blev fundet adskillige pælerækker efter ud over det store udgravningsfelt.

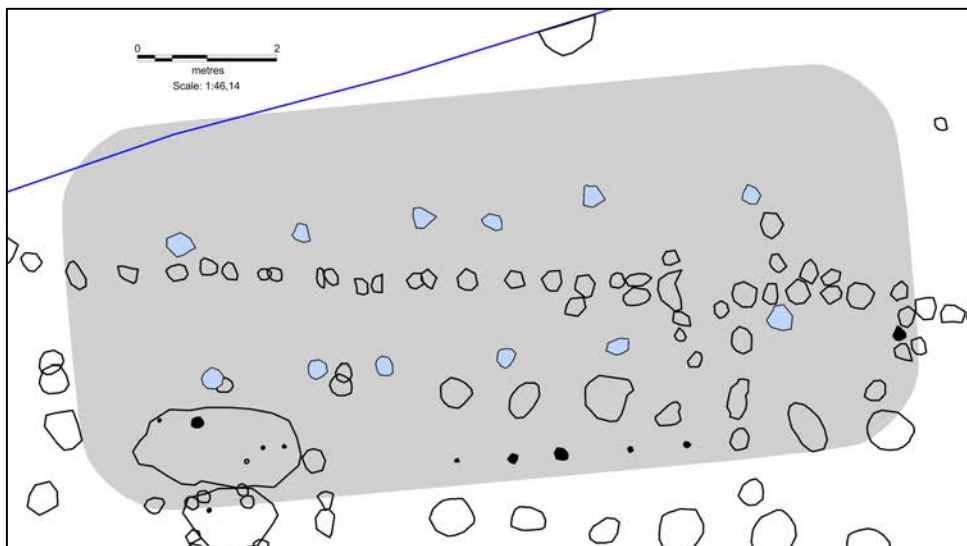

Fig. 27. Langs der hvor bygningens sydlige væg formodes at have ligget blev der fremrenset en række pælelignende stolper. Det blev overvejet om disse har hørt til bygningen. Grafik S. Diinhoff.

Der blev udtaget seks prøver for radiologisk datering fra bygningen. Af disse blev de to analyseret. Ældst er prøven VP-05 fra stolpen A1772. Prøven blev dateret til sen bronzealder og overgangen til tidlig førromersk

jernalder. (Beta-429510; 2450 +/- 30 (cal. BC 540 (BP 2490))). Fra stolpen A2522 blev der opnået en lidt yngre datering fra midten af førromersk jernalder (Beta-429511; 2240 +/- 30 (cal. BC 265 (BP 2215))).

Foto

Film 07; billede 36

Film 10; billede 01, 06-14, 16, 18, 21, 23, 29, 32, 36

Film 16; billede 05, 07, 11, 13, 18, 20

Film 19; billede 01, 04

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 08

Plan- og profiltegning nr. 09

Plan- og profiltegning nr. 11

Plan- og profiltegning nr. 12

Plan- og profiltegning nr. 13

Plan- og profiltegning nr. 24

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget seks prøver fra tagstolperne i bygning 2. Af disse blev to prøver analyserede. Prøven VP-05 fra stolpen A1772 blev dateret til overgangen fra sen bronzealder til tidlig førromersk jernalder (Beta-429510; 2450 +/- 30 (cal. BC 540 (BP 2490))) og fra stolpen A2069 blev prøven VP-06 dateret lidt senere til lidt ældre end midten af førromersk jernalder (Beta-429511; 2240 +/- 30 (cal. BC 265 (BP 2215))).

Prøve nr.	Struktur	Dateringsprøve	BP	+/-	Cal. AD/BC	Cal. BP	1-Sigma BP	2-Sigma BP
VP-05	1772	Beta-429510	2450	30	-540	2490	2695-2635, 2615-2595, 2500-2430, 2390-2385	
VP-06	2069	Beta-429511	2240	30	-265	2215	2325-2300, 2245-2180, 2170-2160	2340-2290, 2275-2155
VP-07	2522							
VP-08	2076							
VP-09	2395							
VP-10	1646							

Tabel 7. Videnskabelige prøver udtaget fra langhus 2.

Hegn A

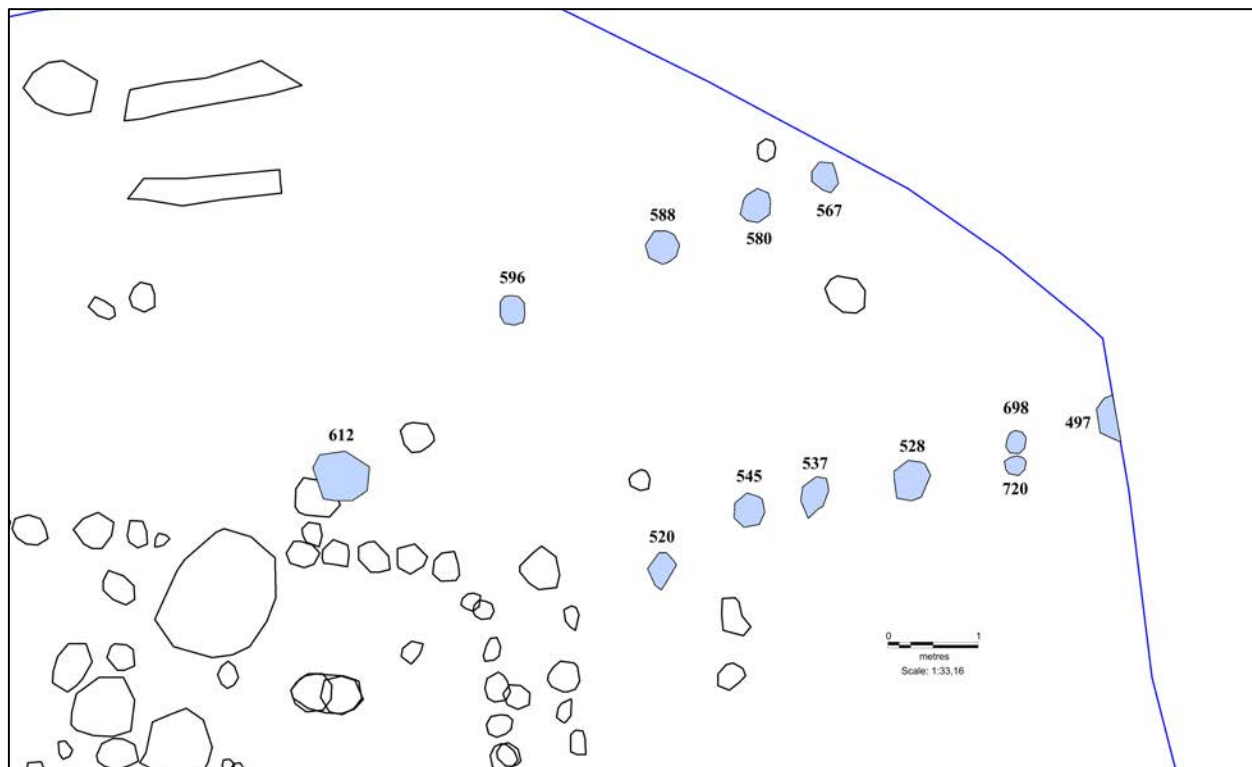

Fig. 28. Ud fra det nordøstligste hjørne af langhus 1 ser det ud til at to hegn strækker sig op mod nordøst. De er vist her på tegningen med blå farve. Hegn A ligger øverst mod nord og Hegn B derunder. Grafik S. Diinhoff.

Lokalisering

I det store udgravningsfelts nordøstlige hjørne ses to rækker af stolper og stolpelignende strukturer (fig. 28). Den nordligste af disse danner hegn A. Det er en række af fire stolpelignende strukturer og en mere sikker stolpe. Den syd vestligste struktur A612 starter tæt op til stolpen A1858 som er dørstolpe i langhus 1 og stolperækken fortsætter så 7,4 meter op mod nordøst hvor den formodentlig forsvinder ud under feltafgrænsningen.

Anlægsbeskrivelse

Stolperækken dannes af fem stolper og stolpelignende strukturer i feltets nordøstlige del. Selvom strukturerne her er samlet i et anlæg – et hegn – så bibeholdes felttolkningen ”stolpe” og ”stolpelignende” selvom de må regnes som sikre, men til dels dårligt bevarede hegnsstolper.

Den sikre stolpe A567 var rund i fladen med én største diameter på 25 cm. I profil var den 10 cm dyb med skrå sider og flad bund. De fire stolpelignende strukturer havde et gennemsnitligt flademål på 25 cm (min: 20 cm og max: 31 cm). To var runde og to var rundovale i fladen. I profil stak de gennemsnitligt 9 cm i dybde (min: 6 cm og max: 14 cm). Alle fire havde rundede sider og tre havde rundede bunde og den sidste havde ujævn bund.

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
stolpe	567	rund	25	10	skrå	flad
stolpelign	580	rund	20	10	rund	rund
stolpelign	588	rundoval	25	6	rund	rund
stolpelign	596	rundoval	25	6	rund	rund
stolpelign	612	rund	31	14	rund	ujævn

Tabel 8. Mål og dimensioner for strukturerne i hegn A.

Fyld/materialer

Fylden i de hegnets fem strukturer bestod af en mørk brungrå til gråsort sandet fyld.

Struktur	Fyld
567	løs mørk brungrå til sortgrå med lidt trækul
580	mørk gråbrun til let gråsort sandet med lidt trækul
588	mørk gråbrun til let gråsort sandet med lidt trækul
596	løs mørk brungrå til sortgrå med lidt trækul
612	mørk gråsort sandet med lidt trækul

Tabel 9. Lagfylden i hegn A strukturerne.

Fund

Der var ingen fund fra hegn A strukturerne.

Tolkning og datering

Isoleret set er tolkningen af hegn A ikke uden spørgsmål. Anlæggets fem strukturer er dårligt bevarede og det gør tolkningen lidt usikker. Det der imidlertid sandsynliggør tolkningen er relationen til langhus 1. Den første hegnsstolpe i hegn A starter ved stolpen A1858 der er dørstolpe ind til stalddelen i langhus 1. Herfra strækker hegnet sig op mod nordøst. Hegnet har forsat op mod nordøst udenfor feltafgrænsningen så det er ukendt hvor langt hegnet har været og hvilket forløb det har haft. Det siger imidlertid noget om funktionen. Under gennemgangen af langhus 1 er det beskrevet hvorledes langhusets dyrehold har været opstaldet i bygningens østlige del og hvordan de har været ledt ud til græsmarkerne i nord via en dør i bygningens nordlige langside mellem dørstolperne A1851 og A1858. Hegnet har fungeret som en geil og en spærre således dyrene ikke skulle gå ind på gårdspladsen syd for langhus 1 og på kornmarkerne mod øst.

Det betyder at hegn A er en del af dets store førromerske gårdsanlæg og dermed opnår den samme datering til førromersk jernalder som langhus 1 seneste fase.

Foto

Film 03; billede 16-18, 21, 36

Film 04; billede 02, 04, 07

Film 22; billede 18-19

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 01

Plan- og profiltegning nr. 02

Plan- og profiltegning nr. 28

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra strukturerne i hegn A.

Fig. 29. På fotoet er langhus 1 markeret med sort plastik på profilsnittede stolpehuller. I forgrunden ses sort plastik lagt på stolperne i hegn B som kobler sig på den østlige gavlside af langhus 1. Til højre for hegn B ses de snittede stolper fra hegn A der kobler sig til døråbningen i langhus 1 stalddelen.

Hegn B

Lokalisering

Hegn B ligger også i udgravningsfeltets nordøstlige hjørne, lidt under hegn A (fig. 28). Det løber fra den østlige gavleende af langhus 1 og 6,5 omtrent meter op mod nordøst hvor det møder feltafgrænsningen.

Anlægsbeskrivelse

Hegn B består af tre stolper og fem stolpelignende strukturer. Stolperne viste sig i fladen med to rundovale og et ovalt fyldskifte. De havde et største gennemsnitligt tværmål på 31 cm (min: 25 cm og max: 35 cm). De var i gennemsnit 18 cm dybde (min: 13 cm og max: 20 cm). De tre stolper havde henholdsvis skrå, stejle og rundede sider. To havde flade bunde og den sidste havde rundet bund.

De fem stolpelignende strukturer viste sig som to rundovale, to ovale og et rundt fyldskifte i fladen med et største gennemsnitligt tværmål på 33,2 cm (min: 19 cm og max: 48 cm). De var i gennemsnit 10 cm dybde (min: 6 cm og max: 18 cm). Fire havde rundede sider og en skrå sider. I to var bundene flade, i andre to var de rundede og i den sidste var bunden ujævn.

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
stolpe	497	oval	35	20	skrå	flad
stolpe	698	rundoval	34	13	rund	rund
stolpe	1088	rundoval	25	20	stejl	flad
stolpelign	520	rund	28	6	rund	ujævn
stolpelign	528	rundoval	48	18	rund	flad
stolpelign	537	oval	39	12	skrå	flad
stolpelign	545	rundoval	19	8	rund	rund
stolpelign	720	oval	32	8	rund	rund

Tabel 10. Mål og dimensioner for strukturer i hegn B

Fyld/materialer

Fylden bestod af en brungrå til sortgrå sandet fyld med lidt trækul.

Struktur	Fyld
497	sortgrå sandet med lidt trækul
520	mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
528	sortgrå sandet med lidt trækul
537	sortgrå sandet med lidt trækul
545	sortgrå sandet med lidt trækul
698	sortgrå sandet med lidt trækul
720	brungrå sandet
1088	brungrå sandet

Tabel 11. Lagfylden i hegn B strukturer.

Fund

Der var ingen fund fra hegn B

Tolkning og datering

På samme vis som hegn A må også hegn B tolkes at have haft tilhør til gårdsanlægget med langhus 1. Hegnet er dårligere bevaret end hegn A og det tolkes således at hegn B er ældre. Det kobler sig til øst gavlen af langhus 1 i et område hvor gavlforløbet for bygningen ældste fase er lidt usikker.

Funktionen af hegn B er nok den samme som for hegn A. Det er en geil og et hegn som holder dyrene ude fra gårdsplads og kornmarker og sikrer at de ledes ned på græsgangene nord for gården.

Dateringen af hegnet falder mest sandsynligt sammen med gårdens ældste fase.

Foto

Film 03; billede 08-15, 29, 31

Film 04; billede 16-17

Film 06; billede 13

Film 18; billede 35-36

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 01

Plan- og profiltegning nr. 10

Plan- og profiltegning nr. 25

Videnskabelige prøver

Fra stolpen A698 blev den radiologiske prøve VP-11 taget ud. Prøven blev ikke analyseret videre.

Prøve nr.	Struktur	Dateringsprøve	BP	+/-	Cal. AD/BC	Cal. BP	1-Sigma BP	2-Sigma BP
VP-11	698							

Tabel 12. Videnskabelige prøver udtaget fra hegn B.

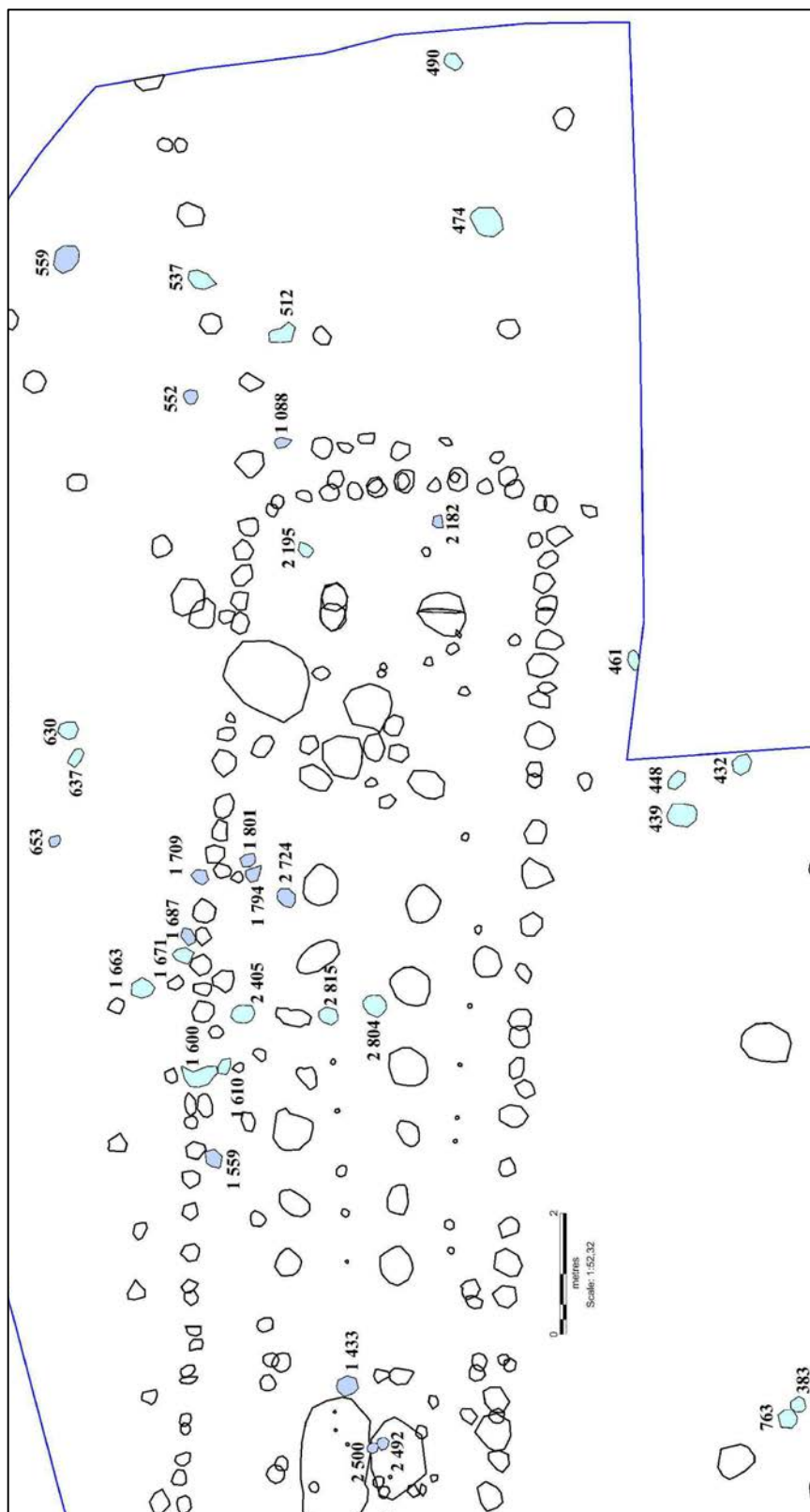

Fig. 30. I tillæg til stolperne fra de to langhuse og hegnene så er der nogle enkeltliggende stolper (blå farve) og stolpelignende strukturer (lys blå farve) ud over udgravningsfeltet. Grafik S. Diinhoff.

Enkeltliggende stolper

Lokalisering

På den nordlige del af store udgravningsfelt er der fundet fjorten enkeltliggende stolper (fig. 30). Mange ligger i samme område som de to bygninger og nogle er måske del af disse bygninger. Andre som eksempel de der ligger syd for de to langhuse er nok del af andre bygninger der skal kunne findes i området øst og sydøst for udgravningen.

Anlægsbeskrivelse

De fjorten "løse" stolper viste sig i fladen som elleve runde, to rundovale og et aflangt fyldskifte. De havde en største gennemsnitlig diameter på 25 cm (min: 17 cm og max: 32 cm). I profilsnit var de i gennemsnit 15 cm dybe (min: 15 cm og max: 29 cm), hvor de seks havde rundede sider, fire stejle sider, to rette sider og de sidste to havde skrå og opgravede sider. Bundene var rundede i ti, rette i to og skrå og ujævn i de sidste to stolper.

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
stolpe	417	rund	30	19	stejl	rund
stolpe	552	rund	17	12	skrå	rund
stolpe	559	rund	22	12	rund	rund
stolpe	653	rund	22	11	stejl	flad
stolpe	1433	aflang	32	20	opgr	ujævn
stolpe	1559	rundoval	32	5	rund	rund
stolpe	1687	rund	22	8	rund	rund
stolpe	1709	rund	20	10	ret	flad
stolpe	1794	rund	23	12	rund	rund
stolpe	1801	rund	23	12	rund	rund
stolpe	2182	rund	17	9	stejl	skrå
stolpe	2492	rund	28	20	rund	rund
stolpe	2500	rund	29	31	ret	rund
stolpe	2724	rundoval	31	25	stejl	rund

Tabel 13. Mål og dimensioner for de enkeltliggende stolper.

Fyld/materialer

Fylden i de løst liggende stolper varierer imellem en brungrå sandet fyld med lidt trækul til en gråsort fyld med et højere indhold af trækul. I to stolper A2182 og A3147 er der et indhold af sten men der er dog ikke tale om stenskoning.

Struktur	Stenp	Fyld
417		mørk brun til brungrå sandet og let muldet
497		sortgrå sandet med lidt trækul
552		mørk gråbrun sandet med lidt trækul til sortgrå sandet
559		sortgrå sandet med lidt trækul
567		løs mørk brungrå til sortgrå med lidt trækul

Struktur	Stenp	Fyld
698		sortgrå sandet med lidt trækul
1088		brungrå sandet
1433		sortgrå sandet i top, grå- til gulbrun i siden
1559		mørk gråsort sandet med trækul
1687		gråbrun sandet
1709		gråsort sandet med trækul
1772		gråsort sandet med trækul i top mørk gråbrun derunder
1794		mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
1801		sortgrå sandt et med trækul, lysere gråbrun sandet i bund
2076		gråsort sandet med lidt trækul i top, mørk gråbrun sandet derunder
2182	x	mørk gråbrun sandet med lidt trækul
2492		mørk brungrå sandet md lidt trækul
2500		mørk brunsort sandet med lidt trækul
2724		gråsort sandet med lidt trækul
3147	x	gråsort sandet med trækul, lysere gråbrun i sider

Tabel 14. Lagfyllden i de enkeltliggende stolper.

Fund

Der var ingen fund fra stolperne.

Tolkning og datering

De enkeltliggende stolper har givet oprindelig været del af konstruktioner på et bopladsområde. De fjorten der er fundne her og sikkert de stolpelignende strukturer knytter sig nok til bosætningen fra ældre jernalder der er påvist på det store udgravningsfelt. Nogle kan have haft funktion i de fundne bygninger, mens andre som eksempelvis gruppen af stolper syd for langhusene kan høre til andre bygninger der ligger i det ikke udgravede areal øst og sydøst for udgravningsfeltet. Dateringerne på feltet viser at man må forvente der er yderligere bygninger i området.

Dateringerne af de to stolper ligger i henholdsvis ældre del af førromersk jernalder (Beta-429508; 2150 +/- 30 (cal. BC 195 (BP 2145)). og yngre del af førromersk jernalder (Beta-429509; 2380 +/- 30 (cal. BC 400 (BP 2350)) .

Foto

Film 02; billede 20-21, 25-26

Film 03; billede 25-26

Film 04; billede 08, 10

Film 05; billede 28

Film 09; billede 07-08

Film 10; billede 22, 24-26, 33-34

Film 12; billede 01, 09, 26-28

Film 13; billede 08, 11

Film 15; billede 02

Film 16; billede 09

Film 19; billede 08-09, 33

Film 21; billede 02, 07-08, 12-15

Film 22; billede 04, 06

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 01

Plan- og profiltegning nr. 02

Plan- og profiltegning nr. 06

Plan- og profiltegning nr. 12

Plan- og profiltegning nr. 13

Plan- og profiltegning nr. 14

Plan- og profiltegning nr. 19

Plan- og profiltegning nr. 23

Plan- og profiltegning nr. 25

Plan- og profiltegning nr. 26

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget to radiologiske prøver fra de løstliggende stolper. VP-03 blev udtaget og analyseret fra stolpen A552 der ligger i området mellem de to hegn A og B. Prøven Beta-429508 daterer sig til sidste halvdel af førromersk jernalder (2150 +/- 30 (cal. BC 195 (BP 2145))). Den anden prøve VP-04 blev udtaget fra stolpen A559 der ligger i samme område. Denne blev dateret til første halvdel af førromersk jernalder (Beta-429509; 2380 +/- 30 (cal. BC 400 (BP 2350))) .

Prøve nr.	Struktur	Dateringsprøve	BP	+/-	Cal. AD/BC	Cal. BP	1-Sigma BP	2-Sigma BP
VP-03	552	Beta-429508	2150	30	-195	2145	2290-2275, 2155-2120	2300-2245, 2180-2170, 2160-2055
VP-04	559	Beta-429509	2380	30	-400	2350	2360-2345	2430-2340

Tabel 15. Videnskabelige prøver og resultater fra de enkeltliggende stolper.

Stolpelignende strukturer

Lokalisering

I stort set det samme område som de enkeltliggende stolper er der tyve stolpelignende strukturer (fig. 30).

Anlægsbeskrivelse

De viste sig i fladen som tolv runde, fire rundovale og fire fyldskifter med en største gennemsnitlig diameter på 35 cm (min: 18 cm og max: 80 cm). De var i gennemsnit 13 cm dybe (min: 5 cm og max: 26 cm). Elleve havde rundede sider, fem stejle sider, to havde skrå og to rette sider. Bundene var flade i otte, rundede i syv skrå i to, ujævne i to og havde en anden form i den sidste stolpelignende struktur.

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
stolpelign	383	diffus	80	17	rund	rund
stolpelign	410	rund	40	10	ret	skrå
stolpelign	432	rundoval	25	8	rund	flad
stolpelign	439	rundoval	25	9	rund	rund
stolpelign	448	rund	18	10	stejl	flad
stolpelign	461	rund	22	6	rund	rund
stolpelign	474	rund	52	16	rund	rund
stolpelign	490	rund	34	15	rund	rund
stolpelign	512	rund	34	12	rund	rund
stolpelign	630	rund	19	6	stejl	flad
stolpelign	637	rund	18	25	stejl	flad
stolpelign	763	diffus	70	23	stejl	ujævn
stolpelign	1600	diffus	40	8	rund	flad
stolpelign	1610	rundoval	46	26	ret	flad
stolpelign	1663	rund	24	10	rund	flad
stolpelign	1671	rundoval	30	5	skrå	skrå
stolpelign	2195	rund	20	10	rund	ujævn
stolpelign	2405	rund	40	15	skrå	andet
stolpelign	2804	rund	24	10	stejl	flad
stolpelign	2815	diffus	34	8	rund	rund

Tabel 16. Mål og dimensioner for de stolpelignende strukturer.

Fyld/materialer

Fylden i de stolpelignende strukturer stolper varierer som de enkelt liggende stolper imellem en brungrå sandet fyld med lidt trækul til en gråsort fyld med et højere indhold af trækul. I A637 var der et indhold af sten men der er dog ikke tale om nogen stenskonning.

Struktur	Stenp	Fyld
383		mørk gråbrun sandet med lidt trækul
410		mørk brungrå sandet
432		Mørk gråbrun til gråsort sandet
439		sortgrå sandet med lidt trækul

Struktur	Stenp	Fyld
448		mørk gråsort til gråbrun sand
461		mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
474		mørk brungrå sandet
490		mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
512		mørk brungrå sandet med lidt trækul
630		sortgrå sandet med lidt trækul
637	x	brungrå sandet
763		sortgrå sandet med lidt trækul
1600		mørk gråbrun sandet
1610		gråsort sandet med lidt trækul, mørk gråbrun i bund og sider
1663		mørk gråbrun til gråsort sandet med lidt trækul
1671		gråbrun sandet
2195		gråbrun sandet stedvist
2405		mørk gråbrun med gråsort sandet med lidt trækul
2804		gråsort sandet med trækul
2815		mørk gråbrun og gråsort sandet med trækul

Tabel 17. Lagfylden i de stolpelignende strukturer.

Fund

Der var ingen fund i de stolpelignende strukturer.

Tolkning og datering

De stolpelignende strukturer er strukturer der kan være egentlige stolper men som er for ringe bevarede til en sikker tolkning. De ligger indenfor samme område som de sikre løse stolper og hvor feltets bygninger ellers er fundet. Den ene struktur A448 blev dateret til tidlig førromersk jernalder (Beta-429507; 2460 +/- 30 (cal. BC 60 (BP 2610)) og det er indenfor den periode der i øvrigt er påvist bosætning i området. Disse strukturer skal tolkes på samme vis som de enkeltliggende stolper.

Foto

Film 02; billede 05-08, 18-19, 22-24

Film 03; billede 24, 27-28, 30, 34-35

Film 04; billede 11, 14-15

Film 05; billede 27

Film 08; billede 36

Film 09; billede 02-03

Film 10; billede 02, 19, 28

Film 12; billede 11-14

Film 13; billede 12-15

Film 15; billede 13-14

Film 16; billede 16-17

Film 19; billede 07, 12

Film 21; billede 23-24, 26-29, 36

Film 22; billede 01

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 06
Plan- og profiltegning nr. 08
Plan- og profiltegning nr. 10
Plan- og profiltegning nr. 11
Plan- og profiltegning nr. 12
Plan- og profiltegning nr. 15
Plan- og profiltegning nr. 19
Plan- og profiltegning nr. 23
Plan- og profiltegning nr. 26
Plan- og profiltegning nr. 29

Videnskabelige prøver

Der blev udtaget to radiologiske prøver fra de stolpelignende strukturer. Prøven VP-02 fra A448 beliggende syd for langhusene blev dateret til tidlig førromersk jernalder (Beta-429507; 2460 +/- 30 (cal. BC 60 (BP 2610))).

Prøve nr.	Struktur	Dateringsprøve	BP	+/-	Cal. AD/BC	Cal. BP	1-Sigma BP	2-Sigma BP
VP-01	432							
VP-02	448	Beta-429507	2460	30	-660	2610	2700-2635, 2615-2590, 2540-2460	2715-2360

Tabel 18. Videnskabelige prøver udtaget fra stolpelignende strukturer.

Ildsteder

Lokalisering

Der blev afdækket fire ildsteder på udgravningsfeltet. To ligger i nord i langhus 1 vestlige del (A257 og A1969) og de sidste to ligger syd for langhuset (fig. 33) på feltets sydlige halvdel (A282 og A323).

Anlægsbeskrivelse

Ildstedet A1969 tilhører givet langhus 1 og er derfor beskrevet under gennemgangen af det anlæg. De øvrige tre beskrives her.

Fig. 31. Ildsted A283 er her set til venstre i oprenset flade og til højre i profilsnit.

A283

Ildsted A283 tegnede sig som et sort rundovalt fyldskifte i flade. Det havde tværmål på 67 x 65 cm. I profilsnit havde det rundede sider og flad bund i en dybde af 10 cm.

A323

Ildsted A323 viste sig som et rundovalt fyldskifte med flademål på 100 x 78 cm. Det var 10 cm dybt med skrå sider og rundet til afladet bund.

Fig. 32. Ildsted A323 til venstre og A357 til højre, begge er set i oprenset profil.

A357

Det sidste ildsted var kun delvist bevaret. A357 var gennemskåret på midten af moderne forstyrrelse og kun anlæggets ydre ender var bevarede (fig. 32). Det viste sig derfor diffust i oprenset flade med et beregnet tværmål på 90 x 70 cm. Det har haft rundede sider og flad bund med en dybde på 4 cm.

Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
283	rundoval	67	10	rund	flad
323	rundoval	100	10	skrå	rund
357	diffus	90	4	rund	flad

Tabel 19. Mål og dimensioner for de tre ildsteder.

Fyld/materialer

Fylden i de tre ildsteder domineres naturligt af mørke og sortgrå sandede lag med et højt trækul indhold.

Struktur	Trækul	Ildsk	Fyld
283	x	x	sort trækul med lidt ildsk sten
323	x		sortgrå sandet med en del trækul, lidt ildsk sten
357	x		gråbrun og gråsort blandet, partier med trækul

Tabel 20. Lagfylden i ildsteder.

Fund

Der blev ikke gjort fund i ildstederne.

Tolkning og datering

Der er afdækket fire ildsteder på det store udgravningsfelt. Af disse er ildstedet A1969 tolket at tilhøre langhus 1. Det har været husarne i bygningen og daterer sig sammen med bygningsfasen til midten af førromersk jernalder.

Feltets øvrige ildsteder er ikke datererede. De kan meget vel tilhøre aktiviteten rundt den førromerske langhuse bosætning i området og have fungeret i aktivitet på gårdspladsen udenfor bygningerne. De kan også relatere sig til den bronzealder bosætning som med stor sandsynlighed er påvist igennem fylkeskommunens registreringsundersøgelser i 2013, forud for vor frigivningsundersøgelse. I fylkets grøft C blev der fundet ildsted og kogegrube som kunne dateres til henholdsvis tidlig og mellemste bronzealder. Og det tyder på der ligger bronzealder bosætning syd og sydvest for vore jernalder bygninger.

Foto

Film 07; billede 26-27

Film 08; billede 18, 20, 31-32

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 03

Plan- og profiltegning nr. 09

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra de tre fritliggende ildsteder.

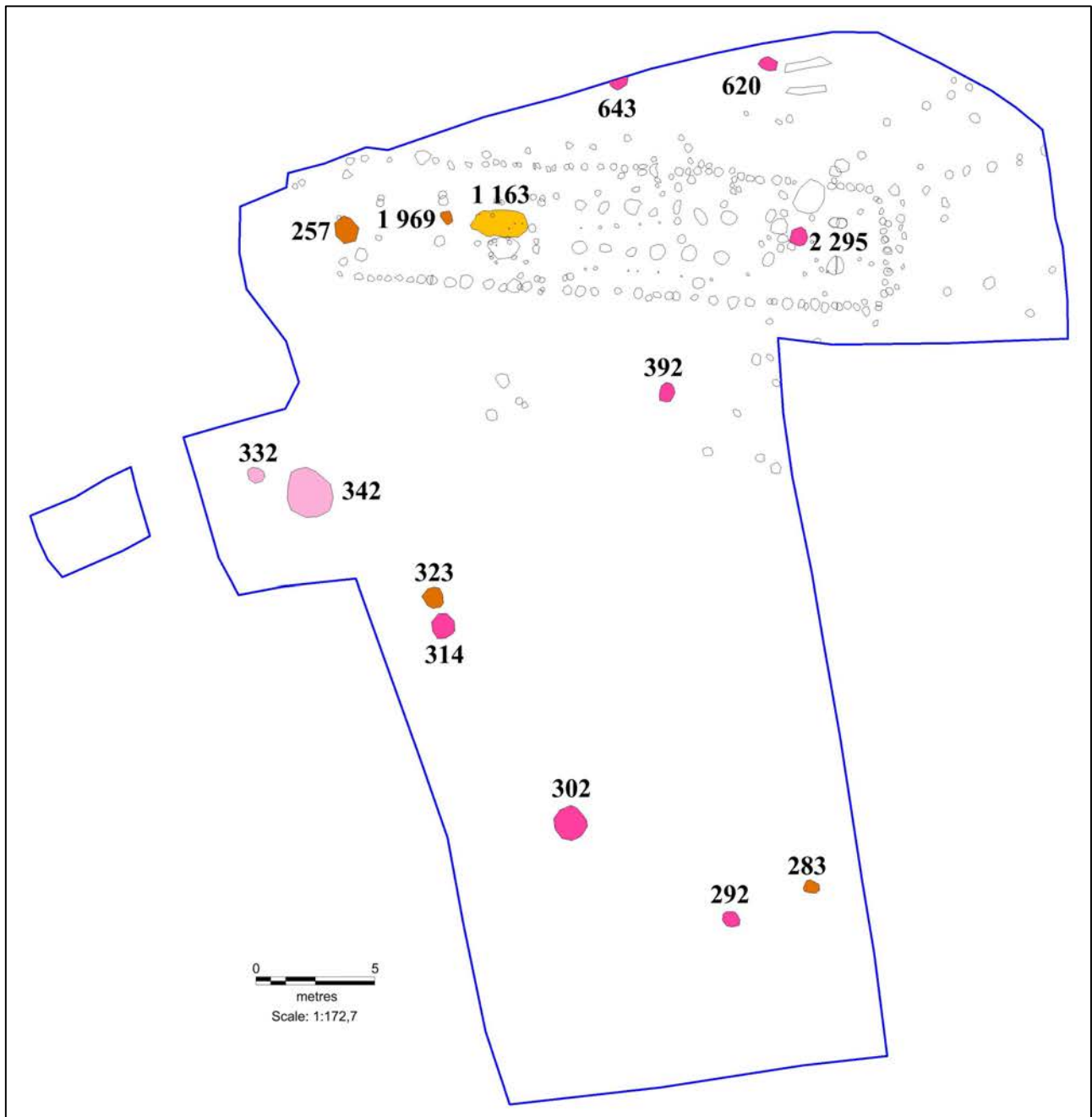

Fig. 33. Feltets ildproducerende anlæg. Med gul farve vises ovns anlæg, ildsteder med orange farve, kogegruber rød farve og med lys rød farve de kogegrubelignende anlæg. Grafik S. Diinhoff.

Kogegruber

Lokalisering

Blandt ildproducerende anlæg blev der afdækket syv kogegruber ud over feltet (fig. 33). Fire lå på feltet syd for hus området to lå ovenfor bygningerne helt i nord og en enkelt lå indenfor hus 1 østlige del.

Anlægsbeskrivelse

De syv kogegruber viste sig i oprenset flade som fire runde og tre rundovale fyldskifter. De havde et gennemsnitligt tværmål på 89 cm (min: 50 cm og max: 150 cm). I profil havde de alle rundede sider. Bundene var flade i fem og rundede i de sidste to. De var i gennemsnit 18 cm dybe (min: 8 cm og max: 30 cm).

Fig. 34. Kogegrube A643 set til venstre i oprenset flade og til højre i profil

Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
292	rund	50	16	rund	rund
302	rundoval	150	21	rund	flad
314	rundoval	100	17	rund	flad
392	rund	70	30	rund	rund
620	rundoval	82	12	rund	flad
643	rund	104	19	rund	flad
2295	rund	64	8	rund	flad

Tabel 21. Mål og dimensioner for kogegruber.

Fyld/materialer

Kogegruben har tro mod sin typedefinition en sammensætning af trækulholdig fyld og ildskørnede sten. I mange kogegruber ser man øverst en gråsort sandblandet fyld med meget trækul og ildskørnede sten. I bund ses et næsten kompakt lag af trækul.

Struktur	Trækul	Ildsk	Fyld
292	x	x	sortgrå sandet med en del trækul og ildsk sten
302	x	x	sortgrå sandet med trækul og ildsk sten
314	x	x	sortgrå sandet med trækul og ildsk sten over sort trækul

Struktur	Trækul	Ildsk	Fyld
392	x	x	gråsort sandet med trækul og ildsk sten
620	x	x	gråsort sandet i top med trækul og lidt ildsk sten over sort trækul i bund
643	x	x	mørk gråsort sandet i top med trækul og ildsk sten over sort trækul
2295	x	x	sortgrå sandet med ildsk sten og trækul, tynd trækul stribe i bund

Tabel 22. Lagfyllden i kogegruberne.

Fund

Der var ingen fund fra kogegruberne.

Tolkning og datering

Ingen af de undersøgte kogegruber blev daterede. Flere, måske alle hører til aktiviteten rundt jernalder bosætningen som har udspillet sig på gårdspladsen udenfor langhusene. Fra fylkets registreringsundersøgelse i 2013 blev en kogegrube dateret til midten af bronzealderen og det kan betyde at også kogegruber på vort felt kan tilhøre bronzealder bosætningen som menes at ligge nede vest og sydvest for feltet.

Foto

Film 02; billede 13-16

Film 08; billede 19, 21-22, 24, 26-27

Film 13; billede 09-10

Film 21; billede 17-18

Film 22; billede 05, 07

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 06

Plan- og profiltegning nr. 09

Plan- og profiltegning nr. 15

Plan- og profiltegning nr. 26

Plan- og profiltegning nr. 29

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra kogegruberne.

Koge grubelignende strukturer

Lokalisering

I feltets vestlige side, syd for langhus 1, lå der to koge grubelignende strukturer (A332 og A342) (fig. 33).

Anlægsbeskrivelse

A332

Strukturen viste sig som et rundt fyldskifte med et tværmål på 53 x 44 cm. Den var 8 cm dyb med rundede sider og flad bund.

Fig.35. Den koge grubelignende struktur A342 er her set til venstre i oprenset flade og til højre i profil.

A342

Denne var et ovalt fyldskifte med et tværmål på 200 x 140 cm i fladen. Den havde rundede sider og ujævn bund i en dybde af 10 cm.

Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
332	rund	53	8	rund	flad
342	oval	200	10	rund	ujævn

Tabel 23. Mål og dimensioner for de to koge grubelignende strukturer.

Fyld/materialer

De koge grubelignende strukturer er anlæg som kan være "ægte" koge gruber men de mangler helt sikre kriterier for tolkning. For de to koge grubelignende strukturer her så mangler de indhold af ildskørnede sten. De har eller samme mørke brunsorte trækulholdige fyld.

Struktur	Trækul	Fyld
332	x	mørk brunsort siltet sandet med trækul
342	x	brunsort sandet og siltet med trækul, lysere gulbrune sandstriber deri

Tabel 24. Lagfylden i de koge grubelignende strukturer.

Fund

Der var ingen fund fra de kogegrubelignende strukturer

Tolkning og datering

De kogegrubelignende anlæg er formodentlig kogegruber, de er blot ikke bevaret så tilstrækkeligt at de kan tolkes sikkert. Ingen af anlæggene er blevet daterede men de skal som kogegruberne sikkert dateres enten sammen med den førromerske bosætning eller sammen med bronzealder bosætningen nede syd – sydvest for vort udgravningsfelt.

Foto

Film 08; billede 25, 28-30, 33-34

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 10

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra de kogegrubelignende strukturer.

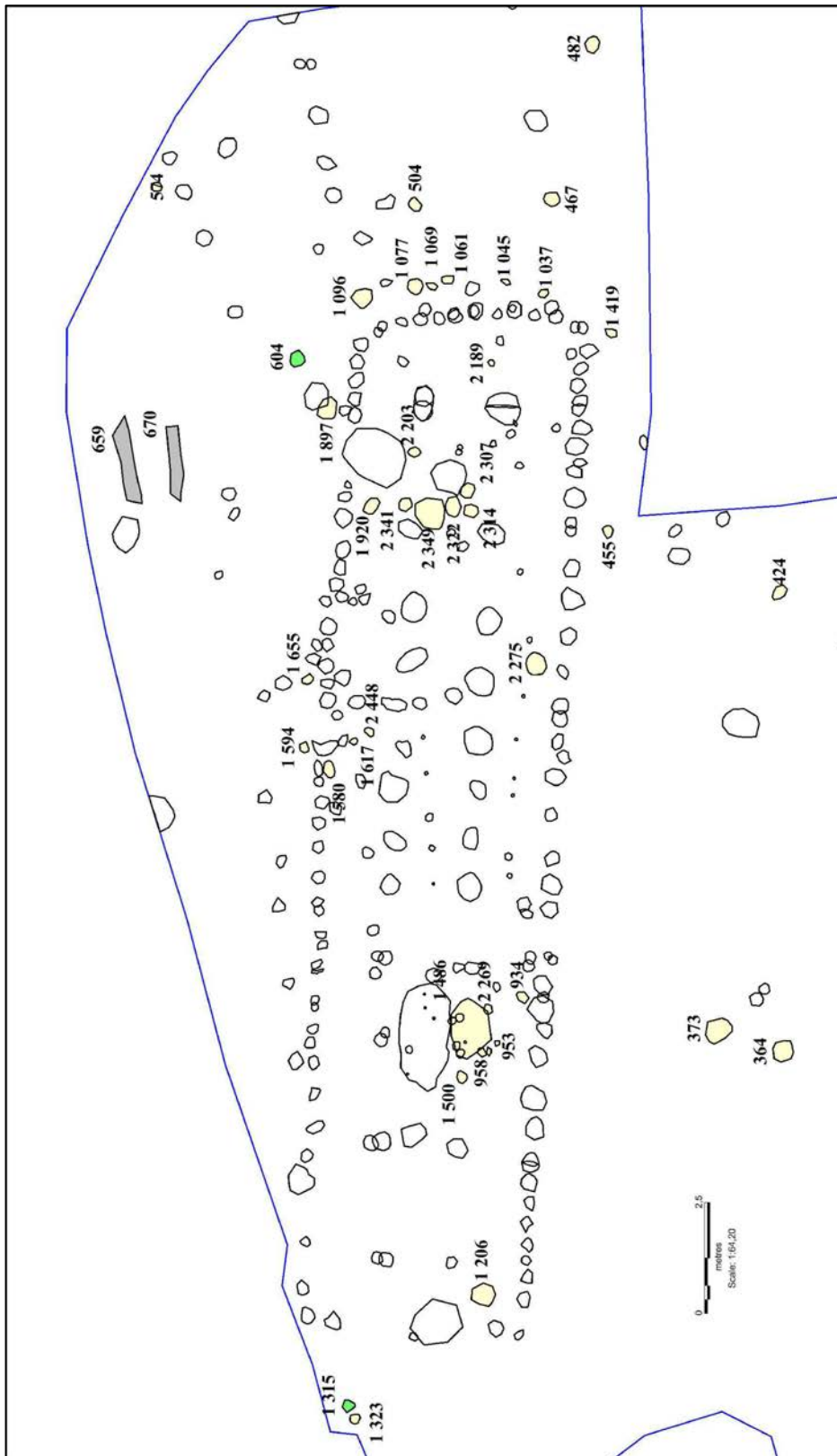

Fig. 36. På tegningen ses feltets to gruber med grøn farve og de to vognspor fra vejbane med grå farve. Fyldskifter vises med gul farve. Grafik S. Diinhoff.

Gruber

Lokalisering

Der blev afdækket to gruber på feltet. Det var A1315 i nordvest og A604 i nordøst (fig. 36)

Anlægsbeskrivelse

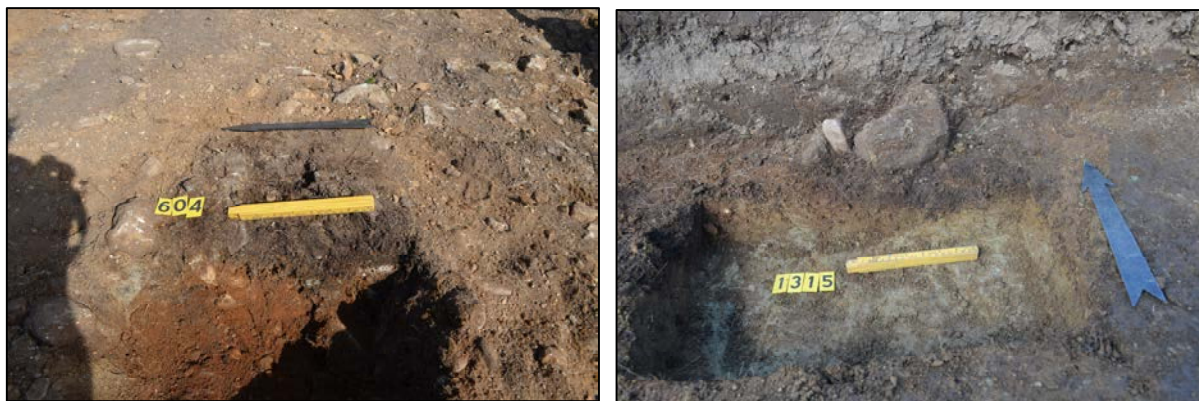

Fig. 37. Gruberne A604 og A1315 er her set fotograferet i profil.

A604

Gruben viste sig i flade som et rundt fyldskifte med et flademål på 34 x 34 cm. I profil havde den rundede sider og bund i en dybde af 10 cm.

A1315

Også denne blev afdækket som et rundt fyldskifte i flade. Den målte 36 x 36 cm. I profilsnit havde den en dybde af 6 cm med rundede sider og skrå bund.

Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
604	rund	34	10	rund	rund
1315	rund	36	6	rund	skrå

Tabel 25. Mål og dimensioner for gruber.

Fyld/materialer

Fylden i begge gruber var en mørk gråbrun sandet fyld med et vist indhold af trækul. Fylden svarer til hvad der også blev fundet i feltets stolper

Struktur	Fyld
604	mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1315	mørk gråbrun sandet med lidt trækul

Tabel 26. Lagfylden i gruber.

Fund

Der blev ikke gjort fund i de to gruber.

Tolkning og datering

De to gruber som blev fundet på udgravningsfeltet må bestemmes som en del af den aktivitet der har udspillet sig rundt jernalder bosætningen. Der er ikke foretaget dateringer af de to gruber så de kan eventuelt også dateres til den bronzealder bosætning som må befinde sig syd og sydvest for det udgravede område og som er påvist igennem registreringsundersøgelsen.

Foto

Film 04; billede 12-13

Film 07; billede 03, 06

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 02

Plan- og profiltegning nr. 05

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra feltets gruber.

Pælehuller

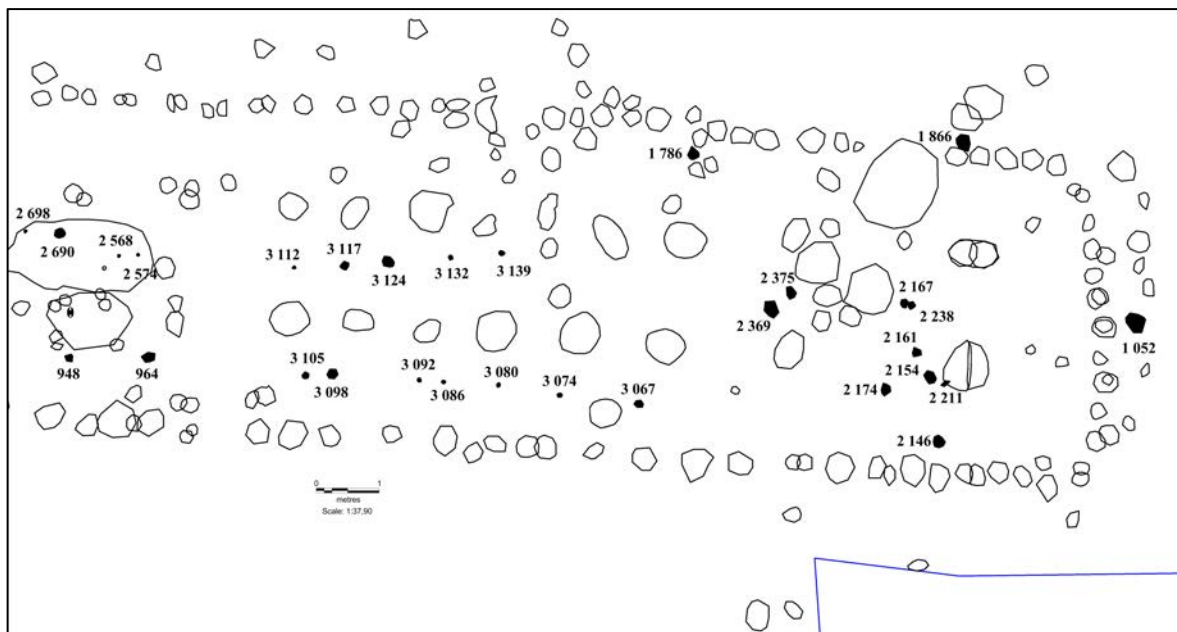

Fig. 38. Tegningen viser de pælehuller der blev fundet både spredt og samlet i rækker ud på det store udgravningsfelt. Grafik S. Diinhoff.

Lokalisering

I den nordlige del af udgravningsfeltet blev der fremrenset 34 pælehuller på den oprensede flade. De lå både enkeltvist og samlet i rækker (fig. 38)

Anlægsbeskrivelse

De 34 pælehuller viste sig i fladen som 33 runde og et oval fyldskifte. De havde en største gennemsnitlig diameter på 12 cm (min: 6 cm og max: 12 cm). I profilsnit var de i gennemsnit 6 cm dybe (min: 1 cm og max: 15 cm). Sytten havde rundede sider, elleve havde skrå sider, fire rette og to stejle sider. Bundene var rundede i atten, spidse i ni, skrå i fire og flade i tre.

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
pælehul	948	rund	8	5	stejl	spids
pælehul	964	rund	10	5	skrå	spids
pælehul	1052	rund	15	9	rund	rund
pælehul	1786	rund	15	6	rund	rund
pælehul	1866	rund	20	10	skrå	skrå
pælehul	2146	rund	14	5	skrå	skrå
pælehul	2154	rund	15	5	ret	flad
pælehul	2161	rund	21	5	ret	flad
pælehul	2167	rund	9	12	ret	flad
pælehul	2174	rund	18	7	ret	skrå
pælehul	2211	rund	10	15	skrå	spids

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
pælehul	2238	rund	10	10	stejl	skrå
pælehul	2369	rund	13	6	rund	rund
pælehul	2375	rund	10	5	rund	spids
pælehul	2562	rund	10	5	skrå	spids
pælehul	2568	rund	10	7	rund	rund
pælehul	2574	rund	10	7	skrå	spids
pælehul	2690	rund	20	10	skrå	rund
pælehul	2698	rund	10	4	rund	rund
pælehul	3061	rund	14	6	rund	rund
pælehul	3067	rund	14	7	rund	spids
pælehul	3074	rund	8	2	rund	rund
pælehul	3080	rund	8	2	rund	rund
pælehul	3086	rund	6	1	rund	rund
pælehul	3092	oval	7	3	rund	rund
pælehul	3098	rund	18	8	skrå	spids
pælehul	3105	rund	11	5	skrå	spids
pælehul	3112	rund	6	2	rund	rund
pælehul	3117	rund	14	8	skrå	rund
pælehul	3124	rund	21	10	skrå	rund
pælehul	3132	rund	8	2	rund	rund
pælehul	3139	rund	9	3	rund	rund
pælehul	3191	rund	7	4	rund	rund
pælehul	3961	rund	7	1	rund	rund

Tabel 27. Mål og dimensioner for pælehuller.

Fyld/materialer

Fylden i de 34 pælehuller vekslede imellem en gråbrun sandet fyld til en gråsort sandet fyld med et højere indhold af trækul.

Struktur	Fyld
948	mørk gråbrun sandet
964	mørk brun til gråsort sandet
1052	gråbrun sandet
1786	gråsort sandet med lidt trækul
1866	mørk gråsort sandet med lidt trækul
2146	mørk gråbrun sandet med lidt trækul
2154	mørk gråbrun sandet med lidt trækul
2161	mørk brunsort sandet
2167	gråbrun sandet med lidt trækul
2174	mørk brunsort sandet med lidt trækul
2211	gråbrun sandet med lidt trækul

Struktur	Fyld
2238	gråbrun sandet med lidt trækul
2369	gråsort sandet med lidt trækul
2375	mørk gråbrun sandet
2562	gråbrun sandet
2568	gråbrun sandet
2574	gråbrun sandet
2690	mørk brunsort sandet
2698	mørk gråbrun sandet
3061	gråbrun sandet
3067	gråbrun sandet
3074	gråbrun sandet
3080	gråbrun sandet
3086	gråbrun sandet
3092	gråbrun sandet
3098	mørk gråbrun sandet
3105	mørk gråbrun sandet
3112	gråbrun sandet
3117	gråbrun sandet
3124	gråbrun sandet
3132	gråbrun sandet
3139	gråbrun sandet
3191	mørk gråbrun sandet
3961	gråbrun sandet

Tabel 28. Lagfylden i pælehuller.

Fund

Der var ingen fund fra pælehullerne.

Tolkning og datering

Både under tolkningen af langhus 1 og 2 blev det overvejet om enkelte af de registrerede pælehuller kunne have haft funktion i bygningerne. I langhus 1 kunne enkelte have været små stolper i båseskillerum og i hus 2 kunne andre have været spinkle vægstolper. Ingen af de to forslag kan helt afvises men det er regnet for mest sandsynligt at pælehullerne er spor efter senere tids hesjing i området. Ved finrensningen indenfor husområdet blev de registreret mens lignende pælehuller for hesjing fortsatte ned gennem det store udgravningsfelt hvor de blot ikke blev registrerede da de tydeligt var fra hesjing.

Pælehullerne skal derfor tolkes som en udateret men afgjort senere aktivitet der ikke har noget med den forhistoriske bosætning at gøre.

Foto

Film 05; billede 17-21, 31-35

Film 06; billede 01, 04, 09

Film 09; billede 05-06, 09-14

Film 13; billede 36
Film 15; billede 01, 05
Film 18; billede 15-16, 21-22
Film 19; billede 36
Film 21; billede 06, 09
Film 22; billede 15, 22-23

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 07
Plan- og profiltegning nr. 13
Plan- og profiltegning nr. 14
Plan- og profiltegning nr. 22
Plan- og profiltegning nr. 23
Plan- og profiltegning nr. 25
Plan- og profiltegning nr. 28

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra pælehullerne.

Vejbane

Lokalisering

Helt nord i det store udgravningsfelt tæt op mod feltafgrænsningen blev der fundet to parallelle aflange spor der er tolket som hjulspor eller vejbane (fig. 36 og 39).

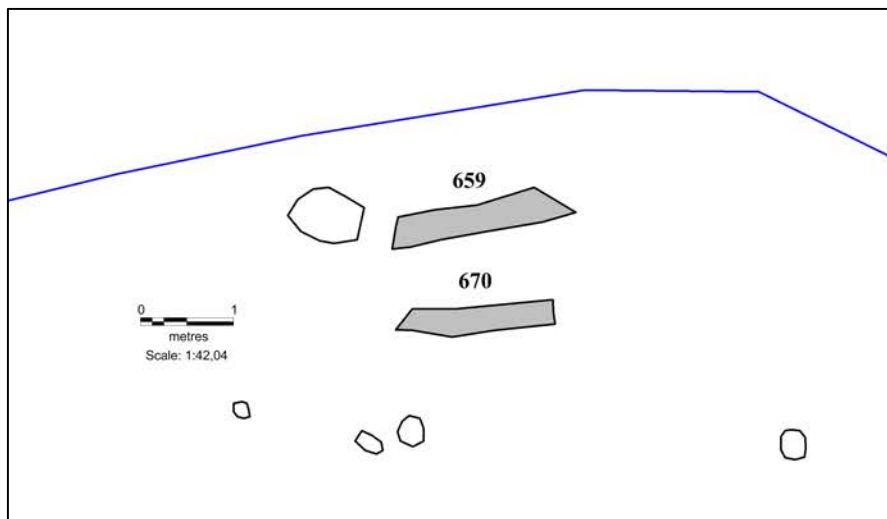

Fig. 39. I den nordligste del af hovedfeltet blev der afdækket spor efter en vejbane.
Grafik S. Diinhoff.

Anlægsbeskrivelse

De to spor viste sig i fladen som to aflange fyldskifter orienteret i retning nærmest øst – vest (fig. 39). Den nordligste A659 var 1,73 meter lang og 25 cm bred. I profil var den 9 cm dyb med rundede sider og nærmest flad bund. Den sydlige A670 målte 1,66 meter og 30 cm i fladen og var 15 cm dyb med stejle sider og flad bund.

Fig. 40. Den nordlige vejbane A659 er her fotograferet i oprenset flade mod nord og i profil mod øst.

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider	Bund
vejbane	659	aflang	173	9	rund	flad
vejbane	670	aflang	166	15	stejl	flad

Tabel 29. Mål og dimensioner for de to kørespor i vejbanen.

Fig. 41. Den sydlige vejbane A670 er her fotograferet i oprenset flade mod nord og i profil mod øst.

Fyld/materialer

Fylden i de to kørespor bestod af en mørk gråbrun til gråsort sandet fyld med noget trækul.

Struktur	Fyld
659	mørk gråbrun til gråsort med trækul
670	mørk gråbrun sandet med lidt trækul

Tabel 30. Lagfylden i vejbanens strukturer.

Fund

Der var ingen fund fra kørebanens to fyldskifter.

Tolkning og datering

De to parallelle kørespor ligger i en indbyrdes afstand af lidt over en meter. Denne afstand er for lille til at der kan være tale om spor efter en traktor fra nyere tid. Bredden udelukker dog ikke at der kunne være tale om en bæltmaskine, eksempelvis en Bob Cat eller lignende arbejdskøretøj på bælte. Men det er det næppe, ser man på køresporene i profilsnit (fig. 40 og 41) da ser man spor dybere end det en sådan maskine ville afsætte i den grusede undergrund. Der er derfor mest sandsynligt tale om gentagen kørsel med mindre køretøjer i forbindelse med gårdens drift gennem et langt tidsrum. Ud fra placeringen i området kan man gætte at dette har været en kørebane fra gården heroppe på terrassen og ned over skråningerne ned mod Gløppefjorden.

Dateringen er usikker men det kan meget vel være spor af stor alder. I 2012 udgravede Universitetsmuseet i Bergen en lille romertidsbosætning ved gården Våge i Vågsøy kommune. Der blev der afdækket lignende

kørespor med samme afstand og de kunne dateres til netop romersk jernalder (Beta-326001; 1990 +/- 30 (cal. AD 10 (BP 1940))). På den baggrund kan man spekulere om køresporene fra Tystadbakken er rest efter en gammel kørebane der er samtidig med den bosætning vi har udgravet her.

Foto

Film 22; billede 10-11, 13, 31

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 26

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra anlæggets to strukturer.

Fyldskifter

Lokalisering

På feltet er der i alt 38 fyldskifter (fig. 36). De ligger hovedsagelig fordelt i området hvor lokalitetens bygninger er. De fleste er sikkert spor efter den aktivitet der har udspillet sig i og rundt bygningerne i førromersk jernalder.

Anlægsbeskrivelse

De 38 fyldskifter tegnede sig i fladen som tolv ovale, ti runde, ni diffuse, fem rundovale, et aflangt og et ottetalsformet fyldskifte. Gennemsnitligt største flademål var 31 cm (min: 10 cm og max: 100 cm). De var i gennemsnit 5 cm dybe (min: 1 cm og max: 5 cm). De 28 havde rundede sider, otte havde skrå sider og de sidste to havde rette sider. Bundene var ujævne i fjorten, flade i tretten, rundede i ti og skrå i den sidste.

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider
fyldskifte	364	oval	42	5	ret
fyldskifte	373	ottetalsformet	100	13	skrå
fyldskifte	403	oval	50	8	rund
fyldskifte	424	oval	30	6	skrå
fyldskifte	455	rund	18	4	rund
fyldskifte	467	rund	20	10	rund
fyldskifte	482	diffus	67	6	rund
fyldskifte	504	rund	36	5	rund
fyldskifte	574	oval	21	5	rund
fyldskifte	934	rundoval	30	2	rund
fyldskifte	953	diffus	20	6	skrå
fyldskifte	958	diffus	22	2	skrå
fyldskifte	1037	aflang	29	6	skrå
fyldskifte	1045	oval	22	2	ret
fyldskifte	1061	rundoval	15	4	rund
fyldskifte	1069	diffus	20	5	rund
fyldskifte	1077	rundoval	34	2	rund
fyldskifte	1096	rund	40	7	rund
fyldskifte	1206	oval	50	5	rund
fyldskifte	1323	rund	18	4	rund
fyldskifte	1419	diffus	24	5	rund
fyldskifte	1500	oval	20	5	rund
fyldskifte	1580	diffus	40	15	skrå
fyldskifte	1594	oval	20	10	skrå
fyldskifte	1617	diffus	20	2	skrå
fyldskifte	1655	oval	25	3	rund
fyldskifte	1897	oval	52	5	rund
fyldskifte	1920	oval	43	5	rund
fyldskifte	2189	rund	15	1	rund
fyldskifte	2203	rund	29	7	rund

Type	Struktur	Form	Diameter	Dybde	Sider
fyldskifte	2269	rund	10	1	rund
fyldskifte	2307	rundoval	23	5	rund
fyldskifte	2314	rund	19	6	rund
fyldskifte	2322	diffus	37	7	rund
fyldskifte	2341	diffus	22	3	rund
fyldskifte	2349	rundoval	75	5	rund
fyldskifte	2448	oval	20	4	rund
fyldskifte	2775	rund	25	11	rund

Tabel 31. Mål og dimensioner for fyldskifterne.

Fyld/materialer

Fylden i fyldskifterne varierer. Der er dels den mørke gråbrun til gråsorte fyld med lidt trækul der genkendes fra bygningerne men så er der også flere fyldskifter med en mere tilfældig gråbrun og brungrå sandet fyld.

Struktur	Fyld
364	spættet mørk brunsort og gråbrun sandet med lidt trækul
373	mørk gråbrun til sortbrun sandet med lidt trækul
403	mørk gråbrun til brunsort sandet
424	mørk brungrå sandet med muld
455	gråsort sandet med lidt trækul
467	mørk brunsort sandet med lidt trækul
482	mørk gråbrun sandet med lidt trækul
504	gråbrun sandet
574	gråbrun sandet
934	mørk gråbrun til gråsort med lidt trækul
953	mørk gråbrun sandet
958	gråbrun sandet
1037	gråbrun til mørk gråsort sandet
1045	gråbrun sandet
1061	brungrå sandet
1069	gråbrun sandet
1077	brungrå sandet
1096	gråbrun sandet
1206	sortgrå til mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1323	mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1419	gråsort sandet med lidt trækul
1500	gråbrun sandet
1580	mørk gråbrun sandet med lidt trækul
1594	gråsort sandet med lidt trækul
1617	spættet gråbrun og gulbrun sandet
1655	grå sandet med lidt trækul

Struktur	Fyld
1897	gråbrun sandet
1920	gråbrun sandet
2189	gråbrun sandet
2203	mørk gråbrun sandet
2269	brungrå sandet
2307	mørk gråbrun til gråsort sandet
2314	gråsort sandet med lidt trækul
2322	gråsort sandet med trækul
2341	gråbrun sandet med lidt trækul
2349	gråbrun sandet
2448	mørk gråsort sandet med lidt trækul
2775	sortgrå sandet med trækul

Tabel 32. Lagfylden i fyldskifter.

Fund

Der var ingen fund fra feltets fyldskifter

Tolkning og datering

Fyldskifter er aftryk og forsænkninger i undergrund som ikke lader sig forklare igennem de ordinære anlægstyper. Fyldskifter kan være tilfældige spor efter den aktivitet der har udspillet sig på en boplads, sten der er blevet fjernet og har efterladt sort fyld hvor stenen lå i toppen af undergrund, fyldskifter kan være dyrkningsjord der er presset ned i toppen af undergrund som et resultat af gentagen aktivitet i området. De er oftest ikke forsætlige spor efter generel aktivitet i området men kan også være de sidste rester af egentlige anlæg der blot er så dårligt bevarede at de ikke længere kan tolkes som det de var.

Fyldskifterne på Tystadbakken er afsat igennem den daglige aktivitet der har udspillet sig på boipladsen og dateringen for de fleste følger nok lokalitetens bebyggelse fra tidlig jernalder.

Foto

Film 02; billede 01-04, 09-12, 27-35
 Film 03; billede 19-20, 22-23, 32-33
 Film 04; billede 01, 03, 05-06, 09, 36
 Film 05; billede 22, 29-30
 Film 06; billede 05-08, 10-12, 14
 Film 07; billede 04-05
 Film 08; billede 01-02, 35
 Film 09; billede 04, 15-16
 Film 10; billede 03-05, 20, 27, 30-31
 Film 12; billede 17
 Film 14; billede 25-28
 Film 15; billede 10
 Film 16; billede 32
 Film 18; billede 11-14, 17-20, 23-34
 Film 19; billede 03, 27, 32
 Film 21; billede 10-11, 16, 22, 25

Tegninger

Plan- og profiltegning nr. 02
Plan- og profiltegning nr. 04
Plan- og profiltegning nr. 05
Plan- og profiltegning nr. 06
Plan- og profiltegning nr. 07
Plan- og profiltegning nr. 08
Plan- og profiltegning nr. 09
Plan- og profiltegning nr. 10
Plan- og profiltegning nr. 11
Plan- og profiltegning nr. 12
Plan- og profiltegning nr. 14
Plan- og profiltegning nr. 16
Plan- og profiltegning nr. 19
Plan- og profiltegning nr. 21
Plan- og profiltegning nr. 22
Plan- og profiltegning nr. 23
Plan- og profiltegning nr. 25
Plan- og profiltegning nr. 29

Videnskabelige prøver

Der blev ikke udtaget videnskabelige prøver fra fyldskifterne

